

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ledaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izjaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. a Ljubljana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCLOVENEC

Vojno poročilo št. 785 Topniški dvoboji in ogledniško delovanje

Italijanski in nemški letalci so sestrelili 14 angleških letal

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Zivahni topniški dvoboji in ogledniško delo-
vanje na egiptovskem bojišču, kjer se je
več letalskih spopadov končalo v korist osnih le-
talcev. Nemški lovci so sestrelili 7 »Hurricane«
in 2 »Curtisa«, italijanski lovci pa dva »Spittfire«.
Dve nadaljni angleški letali je sestrelila proti-
letalska obramba med ponesrečenim napadom na
Tobruk.

Skupine bombnikov so napadle oporišča na
Malti. Nad otokom je bil sestreljen 1 »Spittfire«.
Neko ogledniško letalo italijanske kraljevske
mornarice, ki so ga v zahodnem Sredozem-
lju prestregli trije sovražni lovci, je enega sestrel-
ilo ter se po izpolnitvi nalogi vrnilo na oporišče
s 4 ranjenimi člani posadke.

Berlin, 22. julija. AS. Posebni DNB-jev do-
pisnik iz Egipta poudarja silovitost bitk pri El
Alameinu ter poroča, da je general Auchinlek
sklenil poslati v bitko vse okrepitve, ki jih je
mogel dobiti. Dopisnik omenja tudi dvomljivo moč
angleških postojank ter hvali hitro organizacijo
vojnih črt, ki so si jih zgradile italijansko-nemške
čete ter veliko število tankov, katere je angleško
vrhovno poveljstvo poslalo v boj, pa jih je osno
topništvo uničilo.

Stockholm, 22. julija. AS. Angleški list Daily
Mail takole piše o položaju v Egiptu: Angleški
čitatelji in vse prebivalstvo naj se ne vara za-
rad trenutnega zastoja bojev v Egiptovski pu-
ščavi. Varuje na jse lahkomišelnega pričakovanja
ugodnih zaključkov, kajti najslabše bo šele prišlo.

Italijanski nastopi v Dončevi kotlini

München, 22. jul. AS. Dopis lista »Münchener
Neuste Nachrichten« poudarja udeležbo italijan-
ske armade pri vojaških nastopih v kotline ruske
reke Donca. Italijani, piše list, so v treh skupinah
napredovali vzdolž cele vrste gričev vzhodno od
Vorošilovgrada. Po težkih bojih, ki so jih uspeš-
no prestali, si je armadni zbor z bajonetni ter-
nimi bombami pridobil sovražnikove bojne črte,
zasedel rudnike in tovarne, ki so bile preurejene

Nemške in zavezniške čete pred Rostovom

Don na širokem pasu prekoračen — Italijanski oddelki zavzeli važen rudarski revir Kranj Luč — Sovražni
napadi pri Voronežu odbiti

Hitlerjev glavni stan, 22. julija. Nemško vrhov-
no poveljstvo objavlja:
Načrtni odpor sovražnika je v prostoru pri
Rostovu zlomljen. Nemške in zavezniške čete
stoje pred utrjenim mostom, ki teče v polkrogu
okoli mesta.

Vzhodno od Donca je bil vzhodni tok Dona
na širokem pasu prekoračen.

Italijanskim oddelkom se je posrečilo
19. julija zavzeti važen rudarski revir Krasnij
Luč in pri tem je bilo prijetih mnogo ujetnikov
ter znaten plen. V velikem loku Dona nudi sla-
ba skupina le majhen odpor.

Severno in severozahodno od Voroneža
so bili v trdih bojih odbiti sovražnikovi napadi
in pri tem je bilo uničenih 25 tankov.

V zaledju srednjega bojišča je bilo kon-
čano uničenje nadaljnjih sovražnih skupin.

Južno od Ilmenskega jezera in pri ne-
kem mostu pri Volhovu je izpodletelo mnogo
sovražnih napadov z visokimi krvavimi izgubami.
Pri tem je posadka mostišča uničila v bojih z bli-
žine 37 tankov.

Na visokem severu so strmoglavna letala uni-
čujoče napadla sovražne topove na Ribiškem
polotoku.

V času med 8. in 10. julijem je sovjetsko le-
talstvo zgubilo 829 letal. 640 jih je bilo zbitih v
letalskih bojih. 62 jih je sestrelilo protiletalsko
topništvo, 9 kopenska vojska, ostala pa so bila
uničena na tleh. V istem času je bilo na vzhod-
nem bojišču zgubljenih 70 lastnih letal.

Po vojaško neuspešnih dnevnih vznemirje-
valnih napadih posamičnih angleških bombnikov
na zahodno nemško področje je sovražnik pre-
teklo noč vrzel večje število razdiralnih in za-

žigalnih bomb predvsem na okolišču Duisbur-
ga in mesta Mörs. Med civilnim prebivalstvom
so bile izgube. 6 napadajočih bombnikov je bilo
sestreljenih.

Pri pomorski bitki v Rokavskem pre-
livu so naše lahke pomorske sile razen sovraž-
nega poveljniškega čolna v bližinskem boju za-
žgale 6 nadaljnjih angleških hitrih čolnov, od ka-
terih so se 4 potopili. Neka nemška podmornica
je potopila tudi eno angleško topničarko. Zaple-
njena je bila ladijska zastava in več ujetnikov je
bilo zajetih. Skupina ladij, ki je pod vodstvom
korvetnega kapitana Wunderlicha varovala kon-
voj, se je po izpolnitvi svoje naloge brez izgub
vrnila v določeno pristanišče.

Ob nizozemski obali je mornariško
topništvo sestrelilo 5 angleških letal.

Lovski krdelo »51« je od začetka vojne se-
strelilo 2300 letal.

Rim, 22. julija. AS. Razpravljajo o položaju
na ruskem bojišču piše večerašnji »Times« tudi
tole: Neposredna in posredna škoda, ki jo je za-
dalo neustavljivo nemško napredovanje sovjetski
industriji je tolikšna, da morajo zavezniški brez
odloga izpolniti prevzete obveznosti.

Berlin, 22. julija. AS. Nemški tisk piše o pre-
moči nemških lovskih letal nad sovražnimi le-
tali ter vrste in navaja razmerje med izgubami
nemškega in angleškega letalstva, ki znaša po-
vprečno 1:16 za nemška letala. Listi pravijo, da
to ni nikakr čudež, kajti nemška lovska letala so
mnogo hitrejša in gibljivejša od angleških.

Lizbona, 22. julija. AS. Angleška admiraliteta
javlja, da je bila pri zadnjem spopadu v Rokav-
skem prelivu potopljena ena angleška topničarka.

Berlin, 22. jul. AS. Iz pristojnih nemških vo-
jaških virov se je zvedelo, da so po zasedbi Vo-
roneža, ki je padel že 7. julija, sovjetske sile iz-
vajale obupne napade za zopetno osvojitve tega
mesta. Te poskuse so vedno obrežuspešile mogoč-
ne skupine nemškega letalstva. V enem samem
dnevu so nemški strmoglavci uničili 44 velikih
sovjetskih tankov ter mnogo avtomobilov, ki so

prevažali vojaške. Letalski napadi so si sledili dan
za dnem z nezmanjšano silovitostjo. Sovjetske sile
na nobeni točki niso mogle udreti v nemške po-
stojanke in doseči mesto. Sovražnik je skušal na-
pasti mesto tudi s pomočjo napadalnih čolnov na
Donu. Večino čolnov so bombniki potopili. Letal-
stvo je imelo zelo velik delež pri nastopih za
obrambo Voroneža.

Berlin, 22. julija. AS. Uradna agencija DNB
sporoča, da so nemške letalske sile v razdobju
od 8. do 20. julija prizadevale sovjetskim obo-
roženim silam hude izgube. Po podatkih, ki jih
je prejelo nemško vrhovno poveljstvo, je bilo
v tem razdobju uničenih 820 sovjetskih letal,
od teh 540 v letalskih bojih, 62 od protiletal-
skega topništva, ostala pa na tleh. V teh šte-
vilkah niso všteta sovjetska letala, ki so jih
uničile obrambne baterije nemške kopne voj-
ske. V istem razdobju se samo 70 nemških letal
ni vrnilo na svoja oporišča.

Vorošilov bo branil Kavkaz

Stockholm, 22. julija. AS. Moskovski radio je
danes zjutraj naznanil, da je bilo poverjeno vod-
stvo sovjetskih sil za obrambo Kavkaza maršalu
Vorošilovu. V naglici grade novo obrambeno črto
med Stalingradom in Astrahanom.

Romunsko uradno sporočilo

Bukarešta, 22. julija. DNB. Uradno poročajo:
Inozemski radio zatrjuje, da so bile pri Sebastopolu
uničene tri romunske divizije. Da bo romunsko
ljudstvo zvedelo čisto resnico, ki nikdar ni
bila prikrivana, se objavljajo točne številke na-
ših izgub v slavni in zgodovinskih bojih proti
mogočnim trdnjavam Sebastopolu: skupno število
mrtev in ranjenih znaša 55 častnikov, 28 po-
častnikov in 1773 vojakov. Števila ranjenih ni bi-
lo mogoče točno ugotoviti, ker so se mnogi že
vrnili k svojim edincem.

Rostov — važno industrijsko središče

Berlin, 22. julija. AS. Rostov leži ob ustju
reke Dona in je eno najvažnejših južnih ruskih
mest. Steje pol milijona prebivalcev. Rostov ima
velik pomen tudi zaradi svoje lege. Preko Rostova
vodi važen petrolejski vod iz petrolejskih središč
na severnem Kavkazu, odkoder dovaja zlasti
med vojno važno gorivo v Dončevo kotlino. V Ro-
stovu se začneja tudi pomemben pristaniški pro-
met, saj je mesto le 50 km oddaljeno od Azovske-
ga morja. Ustje reke Dona je od Azovskega mo-
rja do Rostova moderno urejeno. Pristaniške na-
prave v Rostovu so na obeh straneh reke 800 m
dolge. Rostovsko pristanišče služi v glavnem za
žitni promet. Rostov je za Odeso in Batumom
tretje najvažnejše črnomorsko pristanišče. Rusi so
naredili v Rostovu veliko središče za strojno in
mlinsko industrijo. Strojna industrija je bila zad-
nje čase postavljena skoro izključno v službi voj-
ne industrije. Tako so v Rostovu proizvajali raz-
strelivo, granate, mine, bombe, protiplinske ma-

ske itd. Samo pri industriji poljedelskih strojev
je bilo v Rostovu zaposlenih 27.000 delavcev. Ro-
stov ima tudi velike tovarne za lokomotive, avto-
mobile, nekaj železarn, tovarne za proizvodnjo
bronastih izdelkov, cementarne, železolarne itd.
Pomembne so tudi tovarne za živilske izdelke,
topilnice, tovarne za lesne izdelke in podobno.

Japonci potopili 94 podmornic

Tokio, 22. julija. AS. »Japan Times Adver-
tiser« razlaga uradno japonsko poročilo o potopitvi
94 sovražnih podmornic od začetka vojne in pravi,
da so te izgube prevrgle sovražne načrte, ki
ne more več nadzirati Japoncev v Tihem morju.

Brazilska zunanja politika

Buenos Aires, 22. julija. AS. Iz Rio de Ja-
neira se je izvedelo, da je brazilski zunanji mi-
nister na svečanosti pri umeščanju nekega viso-
kega uradnika zunanjega ministrstva podal na-
slednjo zanimivo izjavo: Na ves glas in jasno ho-
čem povedati, da to ministrstvo ni delalo in ni-
kdar ne bo delalo za vojno. Tu se dela samo za
mir. Ne pozna brazilske diplomacije tisti, ki bi
morda mislil, da lahko zaplete Brazilijo v vojno,
razen če bi ji bila vsiljena zaradi obrambe njene
časti, njenega ozemlja in njenih virov. Potem
je še določeneje opredelil svoje misli in je dejal,
da je brazilska diplomacija v nasprotju z vsem,
kar bi jo utegnilo oddaljiti od njenih katoliških,
apostolskih in rimskih načel.

Zmeda med židi in gaullisti

Milan, 22. julija. AS. Dopisnik lista »Corriere
della Sera« poroča iz Carigrada, da so pri zadnjem
porazu 8. angleške armade nastali največji neredi
v Egiptu, kjer so Židje in gaullisti prvi zgubili
glavo. Židje so naglo bežali v Sudan in Palestino.
Gaullisti so hiteli v Sirijo. Oni gaullisti, ki se jim
je posrečilo pobegniti iz Bir Hakeima v Kairo, so
razširjali gorostasne novice in se jezili na angle-
sko letalstvo, čes da jih je popolnoma pustilo na
cedilu; neki gaullist se je sprl z angleškim letal-
skim častnikom in ga ubil. Po tem incidentu so
moralo gaullistične čete takoj v svoje vojašnice.
Dopisnik poroča tudi, da je prve dni julija angle-
ska mornarica po večini zapustila Aleksandrijo.
Oseba, ki je dopisniku podala ta poročila, je za-
trjevala, da je večina egiptovskega prebivalstva
naklonjena Italiji.

Nov angleški neuspeh v Indiji

Bangkok, 22. julija. AS. Tukajšnji pristojni
krogi poročajo, da se je poslanstvo vojvode Glou-
cestrskega v Indiji končalo z neuspehom. Po dol-
gem bivanju in potovanju po Indiji ter po otoku
Ceylonu se je vrnil v Anglijo. Njegova naloga je
bila, izboljšati odnose med Angleži in Indijci
ter poglobiti vdanost Indijcev do angleške kro-
ne. Vojvoda Gloucestrski se je moral na lastne
oči prepričati, da vlada v vseh indijskih krogih
Angležem sovražno vzdušje. Namesto da bi se
indijsko-angleški odnosi zboljšali, so se poslab-
šali. Vseindijski kongres je na koncu njegovega
bivanja v Indiji zahteval angleški umik iz Indije
in Angležem zagrozil sprožitev novega gibanja
državlanske nepokorščine.

Položaj na bojiščih

Milano, 22. jul. »Il Popolo d'Italia« podaja na-
slednji pregled na bojiščih: Bitka pri Donu se bli-
ža h koncu. Timošenkov armade, ki se sicer ži-
lavo bore, ne morejo odslej več nuditi izdatnega
odpora, ker so napadene od zahoda ter imajo pre-
trgane zveze z vzhodom. Vidi se že več nedvom-
nih znakov, da razne enote ne vedo kaj početi, ker
jim je težko dati navodila. Lahko se reče, da so
te sile osredotočene v Širni Dončevi dolini in okrog
Rostova. Rade bi prišle na levo stran Dona. Zad-
nja nemška poročila govore o zasledovalnih bojih
v Dončevi kotlini, kjer je nemško letalstvo trdo
kosilo boljševiške čete vse do Rostova in še na-
prej proti vzhodu. Drugi boji potekajo še bolj
proti vzhodu v kolenu reke Dona, kjer nemške
čete zasledujejo umikajoče se sovjetske oddelke
proti jugovzhodu. Kakor pravi neko uradno poro-

čilo, se je znaten del sovjetskih čet hotel prepe-
ljati s čolni, pa so ga presenetili naši letalci, ki
so vse čolne z mostovom vred potopili. Nemško le-
talstvo je obstreljevalo tudi železniško progo Ro-
stov—Krasnodar—Stalingrad.

Postavitev nekaterih mostov pri Voronežu in
južno od mesta je izzvala, kakor je bilo pričako-
vati, reakcijo na boljševiški strani. Most ima očitno
ofenzivni namen, saj je zgrajen zato, da pridejo
preko njega čete na drugo stran reke. Zato so
Rusi prenehali z napadi na Orel in se preselili
na levi breg Dona, odkoder napadajo most pri
Voronežu, ki je kaj nevaren za njihovo razvrsti-
te. Od 14. julija naprej izvajajo močne napade
na ta most. Vsi napadi so bili po zagrizenih bo-
jih odbiti. Rusi so imeli vsak dan velike izgube.
Treba je pričakovati, da se bodo napadi na vo-
roneški kakor tudi na južne mostove nadaljevali,
da bi Rusi prehiteli Nemce pri prodiranju med
Donom in Volgo, ko bo bitka za Don in Rostov
končana.

Na srednjem odseku je bilo zaznamovati le
obsežno bombardiranje železnice v okolici Moskve,
kar je vsekakor v zvezi s prevažanjem vojaštva
in orožja na bojišča.

V Egiptu se je ponovilo nekaj Auchinlekovih
napadov na postojanke pri El Alameinu. Ti na-
padi so bili odbiti z uničenjem številnih angleških
tankov. Italijansko-nemško letalstvo je zelo de-
lavno bodisi pri El Alameinu, bodisi nad angleš-
kim zaledjem, bodisi nad Malto, ki vedno bolj iz-
gublja svoj pomen.

Dejstva odgovarjajo ameriškemu senatorju

Rim, 22. julija. AS. Novice, prihajajoče z dru-
ge strani Atlantskega morja, kažejo zgrešeno mi-
selnost jankejev. Severnoameriški senator Lafol-
lette je v radijskem govoru, naslovljenem italijan-
skemu ljudstvu, govoril, da je Os izgubila pred-
nost, ki jih je imela pred dvemi leti. Senator La-
follette ni izvolil razložiti, zakaj se Os nahaja v
takšnem položaju, marveč je na to le meril s
trditvijo, čes da bodo v vojni odločili ameriški vo-
jaki, ki se bodo v kratkem izkrcali na evropski
celini s svojo mogočno opremo. Zdi se potrebno
izjaviti, da je bilo italijansko ljudstvo zelo prese-
nečeno nad novicami, ki mu jih je dal ameriški
senator, kajti pred dvemi leti Sredozemlje ni bi-
lo zaprto za Angleže in Egipta Italijani in Neme-
ci niso neposredno ali posredno ogražali, Os pa še
ni v celoti nadzirala evropske celine. Sovjetska
Rusija je še bila temna in dvomljiva grožnja za
civilizirano Evropo, sovjetske armade še niso bile
vržene preko Dona, vojaška in gospodarska moč
boljševikov še ni bila tako omajana kakor zdaj.
Japonska še ni bila v vojni. Anglija še ni zgubila
Hongkonga in Singapurja ter je še lahko izkoriš-
čala važne surovine z Malajskega polotoka, Bir-
me in Nizozemske Indije. Združene države so še
imale svoje tihomorske postojanke in Filipine. An-
glosaška mornarica na Daljnem vzhodu še ni bila
potopljena in milijoni dragocene trgovske tonaže

so še pluli po morjih. Z ozirom na Lafollettejevo
trditve, da bodo odločilni element v tej vojni ame-
riški vojaki s svojo čudovito opremo, je treba
vprašati senatorja naslednje: 1. Ali bo njegova drža-
va lahko izučila celo vrsto generalov, ki jim bodo
poveljevali, in častnikov, ki jih bodo urili? 2. Kje
so ladje, ki bodo prepelele te vojaške ter jim do-
važale potrebno hrano in orožje, da se bodo lahko
borili? 3. Ali bodo ti konvoji lahko dosegli evrop-
ska pristanišča in ali morda ne bodo potopljene,
kakor je bilo potopljenih že toliko drugih ladij,
ki naj bi spremenile vojno usodo v prid Anglo-
sasom. Če bo Amerikanec uspel priti, pa naj
vedo, da bodo zelo lepo sprejeti.

Moč japonske vojske

Sanghai, 22. julija. AS. Navzile velikim zma-
gam, ki jih je Japonska izvajala prve mesece
vzhodni Aziji, japonsko cesarstvo še ni izrabilo
celotne svoje vojaške moči, je izjavil govornik ja-
panske armade polkovnik Hikozone Jokohama čas-
nikarjem. Rekel je, da je japonska dosegla uporab-
ljala le desetine svojih oboroženih sil. Izrazil je
med drugim tudi upanje, da bo kitajsko vprašanje
lahko rešeno, če bo Čangkajšek spremenil svojo
protijaponsko politiko.

Phillips gre v London

Buenos Aires, 22. julija. AS. Washingtonski
dopisnik lista »New York Times« poroča, da je bil
bivši poslanik Združenih držav v Rimu Phillips
poslan v London, kjer bo vodil ameriški urad za
obveščevanje o vojnem položaju. Phillips bo imel
položaj opolnomočenega ministra in bo »govoril
na ameriškem poslanstvu v Londonu.

Poročilo Visokega Komisarja strokovnjakom sindikalnih organizacij in borze dela

Ljubljana, 22. julija.

Ob navzočnosti zveznega tajnika je podal Visoki Komisar predvčeršnjim ob 17.30 v vladni palači poročilo vsem strokovnjakom sindikalnih organizacij in Borze dela v pokrajini.

Navzočni so bili tudi nadzornik dela inž. Mašera, načelnik pravnega oddelka avv. Zennaro s svojim namestnikom avv. De Petrisom, načelnik gospodarskega urada dr. Seala, namestnik strokovnjaka za kmetijsko službo, kakor tudi funkcionarji kabineta Visokega komisarja.

Visoki Komisar je prešel na pregled različnih uredb in nalogov, ki so bili izdani za razrešitev korporacijskega sistema na to pokrajino,

razložil je tudi razloge, ki so narekovali ukrepe in postavitev ciljev, ki so v programu in katere bo treba doseči.

Visoki Komisar je podal potem natančna navodila glede dela, ki ga je treba izvršiti z oziranjem na organizacijsko izpolnitev raznih združenj, poudaril pa je tudi kriterije, ki se jih bo treba držati na obširnem področju revizije in obnove delovnih pogojev.

O raznih vprašanjih, ki so bila na razpravi, so poročali in razpravljali tudi navzoči tovariši.

Sestanek se je začel in zaključil s pozdravom Duceju.

V vzhodni Aziji nastaja velik japonski gospodarski prostor

Glavno glasilo nemške narodno-socialistične stranke »Völkischer Beobachter« objavila v eni zadnjih številčk poročilo svojega tokijskega dopisnika o nastajajočem velikem japonskem gospodarskem prostoru v Vzhodni Aziji.

Dopisnik omenjenega lista uvodoma poudarja, da je japonska vlada po prvem razdobju sedanje japonske vojne v Pacifiku odločno izjavila, da bosta ostala Mandžukuo in Severna Kitajska še znanprej preskrbovalno področje za japonsko cesarstvo. V tem pogledu je japonska vlada podpisala za Mandžukuo desetletni poljedelski in industrijski načrt. Po njem je japonska vlada hotela samo naglasiti, da v gospodarskem pogledu med obema državama ni pričakovati nobenih sprememb. V pogledu južnih kitajskih pokrajin, ki so jih zasedli japonski vojaški oddelki, so tedaj japonski vladni in gospodarski krogi izjavili, da bodo napravili te pokrajine koristne za ozirom na obstoječo njihovo gospodarsko strukturo. Poudarek važnosti gospodarskega pomena Mandžukua in Severne Kitajske za japonsko gospodarsko in industrijsko življenje pa nikdar ni imel namena zmanjševati ali pa zanemarjati gospodarskih koristi zasedenega juga. Na Japonskem so pravkar v teku velike priprave za gospodarsko vključitev Filipinov, Nizozemske Indije in Malajskega polotoka v veliki vzhodnoazijski gospodarski in življenjski prostor. V vseh japonskih ministrstvih in državnih podjetjih zbirajo vodilno uradništvo in strokovne moči ter jih bodo poslali v službo v zasedene pokrajine. Ministrstva in ostala japonska državna ali samoupravna podjetja morajo dati državi upravi na razpolago 30% vsega trenutno zaposlenega uradništva.

Istočasno s pripravami za zamenjavo dosedanje vojaške uprave s civilno v vseh zasedenih pokrajinah, pa japonska državna uprava dela na še tesnejši priključitvi Mandžukua na Japonsko. Ta cilj namerava doseči z naselitvijo 1 milijona japonskih kmečkih družin v Mandžukuo. To veljansko preselitev in naselitev japonskih kmečkih družin nameravajo Japonci izvršiti v desetih letih. V Mandžukuo bodo japonske kmečke družine dobile nove domačije v strnjem pasu ob vzhodni meji te države, odkoder se bodo japonski kmeti pomikali vedno dalje v notranjost Mandžukua. Zemlje bo za vse dovolj, ker je danes v tej

državi obdelane samo eno desetino. Podočeljski značaj Mandžukua ostane, kakor že omenjeno, še nadalje obvezen.

Druge načrte pa ima Japonska z južnimi zasedenimi kraji. Vse te kraje misli Japonska enostavno vključiti v svoje gospodarsko območje.

Gospodarstvo

Zavarovalnice na Hrvaškem

Z nastankom neodvisne Države Hrvatske se je nujno sprožila tudi preureditev zavarovalnic, od katerih so nekatere imele glavne sedeže v NDH sami, druge pa so bile le podružnice central v Beogradu. Podružnice zavarovalnic s sedeži izven območja NDH so zgubile zvezo s svojimi centralami. Zato so nekatere prejšnje podružnice postale centrale, medtem ko se je zavarovalnica »Domovina« ustanovila na novo. Ta nova zavarovalnica je prevzela posle angleške zavarovalnice »Royal Echange« in deloma posle zavarovalnice »Jugoslavije«. Ostanek poslov »Jugoslavije« pa je prevzela »Ujedinjena«, ki je imela prej centralo v Beogradu.

Poleg Jugoslavije so prešle še štiri druge jugoslovanske zavarovalnice popolnoma ali pa deloma v druge zavode. Tako je posle »Beogradske zadruge« prevzela »Sava — Assicurazioni generali«. Posle »Srbijec« in »Rosija Fonšer« je prevzela »Riunione Adriatica di Sicurtà«. »Jadransko osiguravajuće društvo« in »Jugoslovanski Feniks« je prevzela »Napredkova zadruge« centralo v Sarajevu. Zavarovalnica »Šumadija«, ki je imela malo poslov na Hrvaškem, pa je svoje poslovanje ukinila.

Zato bo del že obstoječe proizvodnje v teh krajih ohranila še nadalje. Pri tem bo seveda izvršila gotovo preusmeritev obstoječih gospodarskih in industrijskih naprav. Za izvedbo tega načrta obstojajo trenutno gotove težave, ker rabi japonska državna uprava za to zasedeno področje, ki meri skupno 1.4 milijonov kvadratnih kilometrov, vzorni upravni in varnostni aparat.

Pri izvajanjih svojega gospodarskega načrta v zasedenih pokrajinah zasleduje japonska državna uprava dva cilja. Prvi je: Posamezna področja morajo doseči večjo samoposkrbo. Drugi pa: Vsi zasedeni kraji morajo svoje izvozne proizvode tako prilagoditi, da bodo omogočili in ustvarjali vzhodno-azijsko gospodarsko blagostanje.

V industrijski proizvodnji zavzema prvo mesto seveda pridobivanje petroleja. Takoj na drugem mestu pa zvišanje proizvodnje v številnih rudnikih. V izvozu in izmenjavi gospodarskega bogastva iz zasedenih pokrajin v matično državo, je seveda težava v pomanjkanju prostega ladjeva, ki bi lahko nemoteno izvrševalo samo to nalogo. Zato se je Japonska omejila na odvažanje in izkoriščanje res važnih surovin, vsem ostalim manj važnim proizvodom, kakor pridelovanju in odvažanju sladkorja se je pa docela odrekla. Namesto sladkornega trsa bodo sedaj na Filipinih sadili raje riž in bombaž. Riž potrebujejo za prehrano ljudstva sami Filipini, bombaž pa Japonska.

Nalogo, ki si jih je v novih zasedenih področjih postavila Japonska, so ogromne. Toda, tako zaključuje svoje izvajanja nemški časnikar, odločnost, s katero so se Japonci lotili tega dela, ni prav nič manj imponantna, kar dokazuje že dejstvo, da bo Japonska v nove kraje poslala 30% vsega svojega vodilnega uradništva.

Na drugi strani pa so morale zavarovalnice, ki so prvotno imele centrale na ozemlju NDH, v kolikor niso bile v ožjih stikih z nemškimi, italijanskimi, angleškimi, bolgarskimi in albanskimi zavarovalnicami, odstopiti pripadajoče deleže omenjenim deželam, če so imele podružnice na ozemlju, ki sedaj ni v območju NDH. V zvezi s tem je zanimiva naslednja slika: »Dunav A. G.« spada v koncern »Magdeburger Versicherungsgesellschaft«. »Ujedinjena« spada v koncern »Münchener Rückversicherungsgesellschaft«, »Elementar« centralo na Dunaju spada v koncern »Colonial«, »Kölnische Versicherungs A. G. Z italijanskimi velikimi zavarovalnicami so povezane: »Assicurazioni generali«, »Sava« in »Riunione Adriatica di Sicurtà« (Jadransko osiguravajuće društvo), ki imajo vse centrale v Triesteju.

Turško notranje posojilo. Finančno ministrstvo v Ankari je sklenilo razpisati notranje posojilo v skupnem znesku za 150 milijonov turških funtov. V avgustu bo izdana prva serija obligacij v znesku 40 milijonov turških funtov. Del obligacij se bo obrestoval po 7.5% in ne bo zbrehan, zbrebane obligacije pa se bodo obrestovale po 6%.

Studirajoči mladini je namenjena krasna povest pisatelja Fr. Weiserja

LUČ Z GORA

Poslovenil Jože Jagodica. II. izdaja

Popolnoma razprodana prva izdaja te globoke in očarljive povesti pričuje, s kakšnim iskrenim veseljem jo je mladina sprejela. Šaj pa tudi zaslužil. Zgodba mladega fanta, vzornega dijaka, ki so ga prekalile gore in kremenita kraška vzgoja v domači hiši. Njegova borba za vzore sredi velemeda med pokvarjenimi ali mlačnimi tovariši. Njegova velika odpora in smrt med planikami v veličastnih strminah. Vse pa napisano v načinu in slogu, ki je za mladega bralca naravnost privlečen.

Broš. lir 14.—, kart. lir 17.—, platno lir 21.—

Fantom je namenjena tudi prevažna vzgojna knjiga Tihomira Totba

Pomladni viharji

(Fantovska mladost)
204 str., broširana Lir 21.—, vezana Lir 29.—

Fantom in dekletom pa Franca Jakliča

SVETLA POT

(Čista mladost)
II. izdaja, 269 strani, vezana Lir 23.—

Založba
LJUDSKE KNJIGARNE V LJUBLJANI
Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Zakaj »sprostilne« vaje?

Telovadba je skupek različnih prizadevanj. Ljudje telovadijo, da bi postali močni, hitri, spretni, vztrajni in podobno. V starejšem telovadnem sestavu ali načinu telesne vzgoje je veljal poudarek vaju za moč in je obstajal skoraj iz samih »krepilnih« drž in gibov. Telovadci starejše dobe so bili sicer močni, so pa odpovedali, če so dobili nalogo, katere niso bili vajeni. V teku na daljše proge so se kaj hitro utrudili, v plavanju so omagovali, pri drsanju, smučanju in igrah z žogo so bili čisto manj spretni od netelovadcev.

Telesna vzgoja je imela do nedavnega to napako, da je bila usmerjena le preveč na telesno moč. Zlasti je cenila krepilne vaje, težke drže (razovke, stoje na rokah) in pa počasne ali tako imenovane težne prehode. Dandanes vemo, da so težne vaje v primeri s hitrimi veliko manj vredne; nenaravno počasne vaje učinkujejo le na mišice, delovanje srca in dihal pa čisto motijo in ovirajo. Tudi na stas učinkujejo nepopolno: kdor jih je gojil v letih rasti, je zaostal na rasti v višino, tega ali onega pa, ki je pretiraval, so obremenile s preobilnim mišičevjem.

Telovadec ali težak, ki se uri samo v težkih krepilnih vajah, postane trd, za lahko atletiko in druge športe pa neroden. To izvirja iz dejstva, da mišice vedno napenja in prenapenja, ne trudi se pa na drugi strani, da bi jih po trajnih naporih tudi »sprostil«.

Dandanes poznamo v telesni vzgoji tudi sprostilne vaje. Nastale so kot reakcija na stare izumetničene telovadne sisteme, ki so privedli do pretirane stilizacije vseh vaj z orodjem in brez njega. Preveč mišične napetosti je bilo v starih prostih vajah, preveč trdih gibov in drž; način telesne vzgoje je bil dejansko in formalno tako izumetničen, da se je moral telovadec lotiti sprostilnih vaj, če je hotel biti sposoben za naravni slog kretanja pri plavanju, tekih ali skokih. Prvi, ki je opozoril na Slovenskem na potrebo sprostilnih vaj je bil plesalec Pino Miklavc.

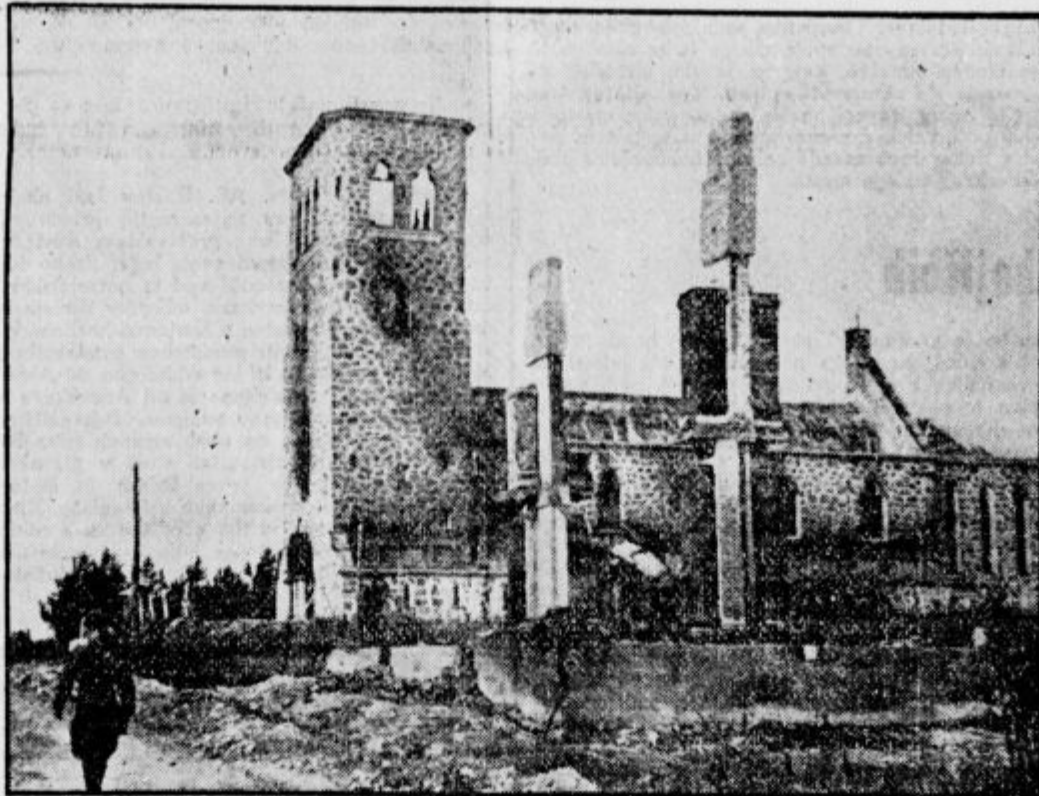
Sprostilne vaje niso potrebne otrokom, pa tudi velika večina športnikov jih lahko pogreša brez škode. Otroci so po naravi sproščeni, glede športnikov pa bi tudi lahko trdili, da je v njihovem fizičnem udejstvovanju dovolj spremembe med mišičnimi naponi in sprostitvami. Pri telesnem udejstvovanju, ki je kolikor toliko naravno, zadostuje normalen počitek, prav posebno pa spanje, da se povrne v mišice naravna uranost. Drugeče pa je pri ljudeh, katerih delo je težko in preveč enostransko. Le-tim so potrebne sprostilne vaje.

Preveliko napetost in neuranost v mišicah lahko odpravimo z vajami v popuščanju, pri katerih gre za to, da jih sprostim. To opravimo s pasivnim nihanjem udov, prav posebno pa z gibi, pri katerih pazimo na to, da jih izvedemo ob najmanjši potrošnji energije. Pri tem gre za to, da so mišice, ki za oprave trenutno niso potrebne (n. pr. antagonisti) sproščene. Čim bolj pa postajajo metode telesne vzgoje naravne in podobne vsakdanjemu telesnemu delu, tem manjša je potreba po »zdravilnih« sprostilnih vajah. Dragoceno pa je, da je postalo športnikom in telovadcem jasno, da ne tiči telesna vzgoja le v tem, da ponavlja najtežje gibe in drže, pač pa da menjuje enostranske opravke z vsestranskimi, težke s lahkimi, krepilne vaje s sprostitnimi.

Rdeči križ poroča

Pošto iz Srbije naj dvignejo v proizvodvalnem gradu v Puharjevi ul. 2 sledeči: Aplenc Boža, Bavdaž Jože, Bizovičar Jože, Benet Andrej, Benet Marija, Cibic Fran, Černe Jože, Černe Karel, Čok Bernard, Dobrič Marija, Dolinar Saša, Dimnik Josipina, Dimnik inž. Stanko, Fortič Ivan, Gruden Mirko, Godec Jože, Gustinčič Ema, Hafner Zora, Hren Terezija, Kalan Antonija, Kompare Antonija, Koren Zdravko, Likozar Helena, Lah Franja, Lindner Mara, Lajovic Marija, Marion Dominik, Mayr Jelka, Možina dr. Dušan, Naglič Vladimir, Pavič Zora, Peve Ivanca, Pirnat Marijeta, Pirnat Ivan, Popović M. Vera, Ravter Malči, Reje Viktor, Sernee Marica, Stašek Lidija, Štrukelj Ivan, Štrajnar Režika, Štrf Stefanija, Turk Josip, Trampuž Franjo, Tome Jože, Tavčar dr. Bojan, Uršič Ivan, Varšek Matej, Velikonja Ivanka, Zickero Luiza, Zupančič Alojzij.

V tajništvo proizvodvalnega urada naj se zglašajo: Babnik Ana, Vekoslav Krže, narednik ali Marija Krže r. Sp.k. Jožef Lubetz r. 4. III. 1908. Mišeti Dragica, Gela Mišel, učiteljica, dr. Ivo Senekovič, okr. glavar v pok., Sergije Demič, redov, bivši vojni ujetnik, svoji Kregarja Janka, kapetana fregate, Jeličič Dobrila. — Kdor koli kaj ve o inž. Sirse Zoranu, ki je stanoval pri inž. Achtingu; svoji Stefana Krauta; Frančiška Mrlak; svoji Poharja Ivana iz Valjeva; kdor koli je proizvodval o Jugu Ivanu, komandirju orožniške postaje; Belič Gabrijela, Rapuš Leopold; kdor koli kaj ve o usodi majorja Ivana Backorja.

Ker boljše vse bože sovražni, je tudi v »delavskem raj« skoraj vse cerkve uničil, izropal ali jih spremenil v tovarne. Kjer so mu pa bile na poti, jih je spremenil v prah in pepel. Tudi cerkev, ki jo kaže naša slika, ob Ladoškem jezeru so boljše viki zažgali, ko so prej cerkveno opremo in svetišča izropali

Kronika diplomatskih zgodb in spletk:

DUNAJSKI KONGRES

2. leta 1794. si je na Dunaju zgradil majhno hišo, ki jo je nazival koč ali papirno kletko. Lesene stopnice, takšne kakor so v mlinih, so iz enega nadstropja vodile v drugo. Vendar pa so se v tej koči, ki je bila zelo preprosto opremljena, zbirale najuglednejše inozemske osebnosti, ki so prihajale na Dunaj. V to hišo so hodili književniki in umetniki. Jedlo se je skromno, pač pa je bila zato duhovna hrana obilnejša.

Prince de Ligne je imel na Dunaju še vilo in steer v Leopoldsburgu. Ta vila je bila zanj pravo zatočišče in kadar je bilo v mestu vroče, se je v stari koči odpeljal v to vilo, ki je bila na hribu nad Donavo.

Dopisoval si je z najslavnejšimi nemškimi pisatelji in sicer z Goethejem, Wielandom in Schlegelom. V svoji vili je živel s svojimi hčerkami in nečakinjo, ki so mu lajšale starost. Nekega dne je v tej vili sprejel tudi gospe de Stael, ki se je silno navdušila zanj.

Ko je prišla k njemu, mu je predstavila svojega sina s temi besedami: »Prine, prihajam, da povedem svojega sina v šolo Vašega genija.«

Plemič je hitro odgovoril: »S svojim rojstvom je že prišel v tako šolo.«

Gospe de Stael ga je občudovala tako, da je del njegovih spisov objavila v neki svoji knjigi. Videl je razpadati stari svet okoli sebe, občudoval je Napoleona, ker je vedel, da je bil Napoleon izredno bitje.

Na kongresu so videli v njem vsi starega gospoda, ki je pripadal že prejšnjemu stoletju, vendar pa so ga cenili, ker so hoteli obnoviti tisti stari svet, ki ga je prince de Ligne predstavljal.

Kadar se je hotel odpeljati, se je v svoji stari koči odpeljal proti Schönbrunnu. Tam se ni pogovarjal samo z Marijo Luizo, ki je zanj ostala avstrijska nadvojvodinja, ampak se je silno rad pogovarjal in igral z malim rimskim kraljem.

Dunajski kongres je bil zanj diplomatski sejem zabave in plesa. Medtem, ko so igrali valčke, so se podirali cesarstva in kraljestva in se rodila nova. Vse to ga je silno zabavalo in nad vsem se je lahko znašel s svojo duhovitostjo. Vsi so ga poznali, vsi so ga vabili na svoje domove, vsi so ga sprejemali, ker se jim je njegova navzočnost zdela nujno potrebna. Vsi so hoteli o vsaki stvari vedeti za njegovo mnenje, sam pa ga je rad delil, ker se je s tem zabaval.

Takoj v začetku je skušal označiti kongres v splošnosti. Ko je govoril, da se kongres prepočasno razvija, je rekel: »Kongres ne napreduje, kongres pleše.« Ob neki drugi priliki je rekel: »Politično platno je prepleteno s samimi prazniki.« Nekdo je zopet rekel: »Prvič bomo doživeli, da bo zabava ustvarila mir.«

Nekega dne se je na Dunaju razširila novica, da se je Marija Luiza ločila od Napoleona in da se je poročila s pruskim kraljem. Ligne je vzkliknil: »Mirabeau je govoril, da na svetu ni tako pametnega človeka, ki ne bi verjel v neumnost, katero mu je njegov služabnik ves dan dopovedoval. Vendar pa so na Dunaju še večji lahkoverneži. Ne vem, kako se bo oni Robinson na otoku Elbi s to novico zabaval.« Robinson je bil seveda Napoleon. V svoji hiši na Dunaju je živel s svojimi hčerami in sicer s princezo Clary, grofico Panfy, princezo Floro in nečakinjo Kristino. Vrata v hišo so bila vedno odprta, toliko je bilo obiskovalcev.

Slikar La Garde ga je naslikal, ko je bil osemdeset let star. Pozneje je pripovedoval, da je bil prince kljub svoji starosti zelo mladosten. Bil je vesel, živahen in silno prijeten za družbo. Dasi ni bil Francoz, so ga vendar nazivali »zadnjega francoskega viteza«.

Ko je mladega La Gardeja vodil po dunajskih dvoranih, mu je rekel:

»V teh dvoranih vidite samo veseljačenje in lahko vonjate opojnost pijanosti. V stranskih dvoranih pa boste takoj naleteli na skupine ljudi, ki se pripravijo o najvažnejših političnih zadevah. Diplo-

macija in zabava sta bili navadno vedno v vojski; na Dunaju pa sta si obe podali roko.«

Preden se je končal kongres, je njegov pesnik umrl. Prehladil se je, ko se je moral na prostem sestati z neko znanko. Znanka na sestanek ni prišla, pač pa se je knez vrnil domov s hudim prehladom. Legel je, dobil vročino in v nekaj dneh shiral. Smrt je pričakoval mirno:

»Vedno se mi je dopadla smrt Petronija,« je govoril hčerkam nekaj ur pred smrtjo. »Ker je hotel umreti tako, kakor je živel, si je zaželel, da so mu ob njegovi smrti uri igrali najlepše skladbe, prebirali in recitali najlepše pesmi. Jaz bom storil še nekaj boljše. Umrl bom med tistimi, ki me ljubijo. To čutim. Duša slači svojo obleko. Nimam več moči, da bi živel, imam pa moč, da vas ljubim.«

Pogreb je bilo zelo slovesen. Nad sedemnajst tisoč vojakov je izkazovalo čast staremu maršalu. Za krsto so korakali principi Lotarinški, Avgust Pruski, vojvoda Saški, princ Filip Hesenski, princ Schwarzenberg, grofi Colloredo, Radetzky, Neipperg, de Witt, vojvoda Richelieu, admiral Sidney Smith. Prišla sta tudi car Aleksander in kralj Friderik, da bi izkazala čast prijatelju Katarine II. in Friderika II. Pokopali so ga v cerkvi Kalenberg in na grob so položili ploščo z velikim rimskim napisom, ki si ga je pokojnik poprej sam sestavil.

Ves Dunaj je bil pod vtisom te smrti, vendar pa se plesne prireditve zaradi tega niso ustavile. Sicer se prince de Ligne zaradi tega ne bi jezil, ker ne bi želel solz, pač pa smeha.

Med kongresom so se po Dunaju prelivala ogromne vsote denarja. Ruski car je imel pri bančniku Friesu odprt račun v višini sto tisoč rubljev in ta račun je bil večkrat obnovljen. Pruski kralj je imel neomejen račun, prav tako pa tudi mnogo drugih. Ljudje so se zadolževali, samo da so lahko čimbolj razpisno živeli.

Tajna policija je imela tisto načinov za to, da je ugotavljala, kako se je ta denar trošil. Zaupniško službo so za avstrijsko policijo opravljale ugledne gospe, plemiči, mladina in tudi stari člani kongresa.

(Dalje.)

Ne koplite krompirja prezgodaj!

Ljubljana, julija.

Sedaj meseca julija, je za Ljubljance še kar dobro, da je prehranjevalni zavod dodelil trgovcem znatne količine uvoženega krompirja, ki so ga ti razprodali strankam. Tako smo videli po Ljubljani zadovoljne ljudi, ki so prenašali od trgovcev na dom čedne tovore lepega italijanskega krompirja, ki ga sedaj družine jedo. Ako ne bi bilo tega krompirja, bi doživeli žalosten pojav, da bi razni mali pridelovalci in vrtnarji, ki so morda šele letos zasadili sem in tja kak kosček sveta s krompirjem, že sedaj, meseca julija, izkopali krompir, čeprav še ni zrel. Tak prezgodaj izkopan krompir je v resnici morda užiten, vsekakor pa je silno nezdružen s škoduje prebavnim organom. Do sedaj je dozorel le prvi in najbolj zgodnji naš krompir, namreč kifelijčar, ki smo ga pa v Ljubljani zasadili le malo, komaj za nekajkratni mizo in — že ga ni več. Kifelijčar velja namreč pri nas za nekakšno specialiteto, približno tako, kot šparglji ali rabarbara. V velikih množinah ga nihče ne sadi, ker se gospodarsko ne splača, pa tudi vedno manjka semenskega krompirja zanj. Kifelijčar je sedaj povsod že skoraj ves pobran.

V kratkem bo dozorel tudi drugi krompir, ki ga je pri nas, tako v Ljubljani, kakor tudi na deželi, nekaj več, kakor kifelijčarja, namreč krompir rožnik. Ime ima po barvi, je lepo okrogel in je lani v laseh s skoraj vsem drugim krompirjem, prav lepo obroditel, toda bilo ga je le za nekaj tednov, kar je tudi prav. Ta zgodnji krompir nam-

reč tudi težko prezimi in je treba semenski krompir celo varno spraviti, ker je zmrazil še bolj izpostavljen, kakor vsak drug krompir. Gospodarski pa tudi ta krompir ni. Pridelovalci zatrujejo, da kaže letos rožnik zelo odlično in da ga bo za nekaj dni dovolj.

Za ves ostali krompir pa velja predvsem: ne zadostuje, če je sem in tja kakšen gomelj že sedaj debel. To še ni znamenje, da je krompir tudi zrel. Sam sebi škoduje, kdor zaradi nekaj debelejših krompirjev v zemlji izkoplje vse grede — ali kakor pravijo v Ljubljani, — grob krompirja. Pravi čas za kopanje krompirja je od srede meseca septembra pa do konca. Najbolj zanesljiva znamenja, da je krompir zrel, je, ako postane krompirjevka rumena in zvane. Tak krompir ne proizvede v zemlji več škroba in je čas, da ga izkopljemo. To velja za vse vrste.

Najbolj znana vrsta krompirja, ki so ga tudi letos največ pri nas zasadili, je še vedno »Oneida«. Ta krompir je pred kakimi petdesetimi leti uvedla pri nas Kmetijska družba in zato pravijo kmetje še vedno temu krompirju »družbar«. Starih vrst krompirja, ki so bili pred Oneido pri nas navedeni, skoraj ni več; le po kakšnih samotnih naseljih se je še nekoliko ohranilo. Zlasti neke vrste

krompir, ki je imel kuhan lepo rumeno barvo in je bil silno okusen, je popolnoma izginil. Druge vrste krompirja, ki se sedaj pri nas uvažajo, so zlasti »Ackersegen« (Blagoslov polja) in pa holandski krompir »Bintje«. Le škoda, da je bilo sorazmerno malo semenskega krompirja te vrste sploh na razpolago. »Bintje« je namreč zelo hvaležen, saj obrodi — plitvo posajen, v enem grmu po 12 do 16 srednjih gomoljev, globlje posajen, pa tudi 8 do 10 velikih gomoljev. Zlasti za »Bintje« velja: čim krompirjevka porumeni, mora krompir takoj iz zemlje, sicer je nevarnost, da pozneje gnije. Ako pri kaki vrsti krompirja krompirjevka ne kaže, da bi pričela veneti iz kateragolke vzroka, je dobro, da jo nekoliko pokosimo ali pomandamo, tako gomolji prej dozore.

Med različnimi vrstami krompirja se je na Barju že precej uveljavil zanimiv krompir »četevalja«, ki je črn. Kuhan pa ima barvo rdečega zelja ter je zelo okusen. Ta krompir seveda tudi ni gospodarske vrste, temveč velja le za specialiteto, ki pride prav te dni na kakšno redko mizo.

Ko krompir koplamo, izbiramo: debeli gomolji so za hrano ljudem in za prezimitev, srednje veliki gomolji za seme, najmanjši za prešiče in za kure. V Ljubljani, kjer običajno nimamo prešičev in le malo kur, bomo pojedli seveda ves krompir, toda najprej moramo najmanjše gomolje, debele pa shranimo za zimo. Najlepše srednje gomolje pa shranimo za seme.

Zložitev zemljišč — prvi korak k napredku kmetijstva

Že dolgo vrsto let je trpelo naše kmetijstvo zaradi prevelike razkosanosti, ki je v zvezi s premajhnimi kmečkimi posestmi skoraj onemogočala sleherni napredek kmetijstva pri nas. Kako velika škoda se godi v našem kmetijstvu zaradi razkosanosti poljedelskih zemljišč, nam pove še najbolj statistika, ki trdi, da v naši pokrajini skoraj 10% plodne zemlje leži neizkoriščene zaradi številnih mej in potov med posameznimi majhnimi parcelami, ki so last različnih posestnikov. Ker odpadke na vsakega kmetovalca v naši pokrajini komaj dober hektar obdelovalne zemlje, kar je za gospodarsko zdrav in trden stan mnogo premalo, bi bila vsaka pridobitev obdelovalne zemlje življenjsko važnega pomena.

Zahteva po tako imenovani komasaciji poljedelskih zemljišč, torej po zložitvi zemljišč, je že stara in ponekod so se redki poskusi tudi sijajno obnesli. Zložitev zemljišč so se izvrševale svoj čas uradno na javne stroške in so bili kmetje, ki so bili komasacije deležni, nad vse zadovoljni, saj so pridobili lepa zaokrožena posestva, na katerih so lahko pridelovali več in lažje kakor prej. V današnjem času, ko je tako važno, da se izkoristi sleherni ped plodne zemlje, bi lahko tudi kmečko prebivalstvo samo v skupnem dogovoru recimo na jesen, ko so poljski pridelki pospravljeni, marsikaj doseglo za smotno zložitev zemljišč.

Med vsemi območji Ljubljanske pokrajine je zložitev zemljišč še najbolj potrebna Bela Krajina. Tam so kmečka posestva, ki imajo raztresene parcele in njive na vseh koncih in krajih, nekaj splošnega. Majhen kmet na primer, ki pridelava komaj toliko, da preživi svojo številno družino, ima eno njivo morda uro hoda od svojega doma proti severu, drugo zopet pol ure hoda proti jugu itd. Koliko nepotrebnih potov, koliko nepotrebnega dela, da pride poljedelski delavec na mesto, kjer naj začne obdelovati polje. Isto velja za vprežno in orno živino. Uradno izvršena komasacija združi sicer poljedelska zemljišča enega okoliša, recimo ene občine ali ene vasi in jih potem čisto nanovo porazdeli med dosedanje lastnike tako, da se doseže z istočasno napravo novih potov in potrebnih melioracij kar najbolj primerna gospodarska oblika posameznih posestev.

Kmetje sami tako smiselna in načrtna dela, ki posega do dna v kmečko življenje, v stare tradicije in navade, seveda sami ne morejo izpeljati. Marsikje tudi uradna strokovna rešitev naleti na pomisleke, čeprav sodelujejo prizadeti posestniki v zloženem odboru. Vedno se bo našel kdo, ki bo zase želel drugačno rešitev, kakor pa jo pričakuje večina posestnikov in kakor jo narekuje čut pravičnosti. Kljub temu bi pa kmetje sami med seboj po primeren dogovor lahko dosegli mnogo za zaokrožitev in zložitev posestev. Pripravili bi sami lahko številne predpriprave za uradno zložbo in pri tem sami imeli izredne koristi. Dva sosed, ki imata vsak svojo parcelo, njivo ali travnik daleč od svojih domov v taki legi, da je vedno sosedova parcela bližja drugemu so-

sedu, bi lahko parcele zamenjala. Skrajšala bi si na ta način pot, pridobila bi na času. In to ne velja le samo za parcele enake velikosti in sorodne kakovosti. V mirnem prijateljskem pogovoru se lahko najdejo načini, da se urede zamenjave tudi po velikosti in kakovosti različnih zemljišč. Treba je imeti le voljo in zboljšati svoje posestvo, ne na račun sosedov, ampak samo na račun ugodnejše lege, ki se doseže z zamenjavo.

Taki posrečeni poskusi so bili med uvidenimi kmetovalci že marsikdaj doseženi. Na žalost pa so ostali le bolj redki, prave bele vrane, ker je pri nas vse preveč ukoreninjena misel, da je podedovana posest nekaj, kar se ne sme oddati ali zamenjati. Lep je ta čut, vendar ni prav, da iz spoštovanja do starih navad in tradicij zapiramo oči pred dejstvi, ki bi nam v gospodarskem življenju in pri obdelovanju zemlje mogla zboljšati pogoje in olajšati delo in tako povečati pridelek iz domačih grude.

Povpraševanje po ribniških loncih

Ljubljana, julija.

Novo meje, v katerih so se lani znašli kraji Ljubljanske pokrajine, so med drugim povzročile tudi to, da je zelo zraslo povpraševanje po tistih izdelkih, ki jih naša pokrajina sama izdeluje, ki pa so imeli poprej hudo konkurenco od drugod. To velja zlasti za ribniško lončarstvo in domačo keramiko. Kar je Ljubljana poprej, recimo pred dvema, tremi leti, kupovala glinastih loncev, so po večini vsi prišli iz Komende na Gorenjskem. Ti lonci seveda niso bili tako izvrstni, kakor ribniški, saj je v ribniški dolini lončarstvo prastara obrt, medtem, ko je v Komendi začelo lončarstvo komaj pred dobrih desetletjem, dasi more tudi tam lončarstvo pokazati na stara izročila. Vendar neprekinjene tradicije gorenjskih lonci tako kakor ribniški niso imeli. Pač pa so bili cenejši in so gospodinjstva pač radi segale po njih.

Nova meja je povzročila, da je odpadla konkurenca komendskih loncev in da so se ribniški zopet krepko uveljavili. Ker je hkrati zelo zrasla cena kuhinjskih posodi iz raznih kovin, — nekatere vrste posode sploh ni več na trgu — je bilo povpraševanje po ribniških loncih, skledah, šalich in podobni posodi še večje. Eden glavnih predmetov, ki so ga Ribničani že lani, še bolj pa letos, poslali na ljubljanski trg, so bili zlasti cvetlični lončki in podstavki, ki so jih prodali res že silno množine, saj se je tudi vrtnarstvo, kjer se ti lončki uporabljajo, v Ljubljani silno razvilo.

Veliko povpraševanje po izdelkih ribniškega lončarstva je povzročilo, da so ti izvrstni lonci in skledje v Ljubljani sedaj toliko kot razprodani, dasi so se naši prodajalci zelo založili z njimi. To je znamenje, da so si ribniški lonci na mah zopet osvojili srca ljubljanskih gospodinj. Upati je, da se bodo v Ljubljani kmalu pojavile zopet nove zaloge ribniških loncev in da bo ljubljanska potreba po njih zopet kmalu krita.

Napredovanje

Skrbna mamica ne opusti nobene prilike, da me ne bi uravnavala po poti pravčnosti in dostojnega življenja. Njeni številni nauki se navadno končajo vedno z znanim asketičnim načelom: »Zapomni si, Danilo, da kdor ne napreduje, nazaduje.« Ne vem, kje si je prisvojila to načelo, da bi ga tako vztrajno polaga na srce. Morda ga je brala v kaki asketični knjigi, morda ga je slišala pri kaki pridigi. Na vsak način pa ravna pravilno, saj je znano, da so se vsi veliki možje oklepali v življenju kakega vodilnega načela in imeli zato veliko uspehov.

Imam sicer prijatelja, ki me pohujšuje. Pravi namreč, da to načelo s teološko asketičnega stališča ni tako zanesljivo dokazano. Sodobna teološka literatura kaže zelo dvomi v točnost tega pravila. Ne vem, koliko je prijatelj upravičen, da mi navaja razne teološke domneve in kako daleč sega njegovo teološko znanje.

Vsekakor ima mati prav vsaj v tem, da je treba na vsak način napredovati. Poznam tovariša, ki mu je najvišji ideal »držati postojankoz«. Ne nazaj, a tudi ne naprej. Vsak podvig iz mirne ustaljenosti smatra za zaletlost, pustolovstvo. Aktivnost mu je neka življenjska zabloda. »Quies non movetur!« je njegovo načelo. Kar je mirno, naj miruje! Če bi bil to en sam tovariš, bi se bilo. Toda teh mirujočih tovarišev je brez števila. Brez števila je ljudi, ki jim je vsaka tveganost po napredku neumnost in greh, a vsaka aktivnost izraz neurejenih mladostnih nagonov.

Moja mama pa dobro ve, da je le v napredku smisel življenja, zato mi dan za dnem ponavlja zlato pravilo: »Danilo, zapomni si, da kdor ne napreduje, nazaduje.« Tudi če je skeptičnost mojega teologizirajočega tovariša upravičena, je vendarle res, da je v napredku sila, moč in lepota človeka.

Trg v znamenju »čibor«

Ljubljana, 22. julija.

Na Vodniškem trgu na današnje sredo je bilo primerno vrvenje. Branjeveci so bili danes v prvi vrsti založeni z lepimi in debelimi ringloji, ki so bili po 5 lir. Ringloji bi rekli nekateri po domače »debele cibore«. Hrušk danes ni bilo na izbiro v večji množini. Branjeveci so dalje prodajali večje zaloge takozvanih podolgovatih pomaranč, ki prihajajo k nam iz Katanije. Bile so po 9 lir kg. Nekaj limon je bilo na prodaj po maksimalnih cenah. Tržno vrvenje je drugače mirno valovilo. Gospodinj so se v prvi vrsti zanimale za domači stroji fižol in za glavnoto solato, ki jo je še vedno dovolj v Trnovem in Krakovem na gredah, toda na trg jo prihaja manjša množina. Na trg pripeljana glavnota solata je kmalu vsa pokupljena. Splošno pa je treba omeniti, da gre prava glavnota solata h koncu. Kmalu pride na trg endivja. Na trgu je bilo nekaj stročjega fižola, ki je bil prav tako kmalu pokupljen. Na prostoru za gozdne sadeže je vladal popoln mir. Borovnic ni več, ker je njih sezona minila. Tudi rdeče jagode so minile. Sedaj je čas za lepe maline. Po teh je veliko povpraševanje. Po raznih notranjskih in kočevskih gozdovih so maline letos zelo dobro obrodile.

Razne domače zelenjave in povrtnine je bilo drugače na trgu dovolj na prodaj. Neka ljubljanska branjevka je danes že prodajala prva zgodnja domača jabolka. Bila so po 5 lir kg. Jabolka bodo letos, kakor vse kaže, tudi v Ljubljani in njeni okolici izredno dobro obrodila. Letina za nje je izborna.

V stari kroniki beremo, da je bila tako dobra letina jabolk v letu 1898. Takrat so okoliški kmetje, ki se sicer še niso tako intenzivno zanimali za sadjarstvo kot sedaj, imeli obilo sadja. Kmetijska družba je nameravala pozno v novembru prirediti velik sadni trg v Ljubljani. Organizacija so ni posrečila.

Letos so mnogi mnenja, da bo sadna letina v okolici izredno obilna. Pred 40 in več leti so drugače kmetje dovažali sadje v Ljubljano na sadni sejem, kjer so ga prav dobro prodajali.

Na živilskem trgu splošno ni bilo nikakih važnih sprememb. Ljudje so se pritoževali, da so začeli sicer sedaj nemoteno tekati po trgu okoli raznih stojnic. Še skoraj posušene akacije so se posebno po zadnjem deževju nekoliko opomogle.

Severnoameriški dolar pada na črni borzi. Na črnih borzah Južne Amerike je padel severnoameriški dolar na polovico svoje vrednosti. Ta izredni padec ni povzročila samo prepoved Združenih držav o uvozu ameriških bankovcev, ampak največ nezaupanje v severnoameriško valuto.

Seja novomeškega občinskega odbora

Novomesto, 21. julija.

Včeraj popoldne ob pol dveh se je v mestni posvetovalnici pod predsedstvom mestnega župana dr. M. Polenski vršila redna seja novomeškega občinskega odbora. V svojem poročilu je g. župan mestne svetnice najprej obvestil o delu občinskega prehranjevalnega urada, ki vestno skrbi za to, da mestno prebivalstvo v redu prejema vsa racionirana živila. Urad je naročil in plačal veliko količino sira. Deloma je ta sir že v Novem mestu in bo meščanom na razpolago. Nato je župan poročal o delovanju mestnega vodovodnega podjetja. V bližnji bodočnosti se bodo mogla izvršiti večja dela. V proračunu Visokega komisariata je namreč določen kredit za nov filter v znesku 1.100.000 lir. Del tega kredita bo verjetno porabljen za izboljšavo vodovoda. Mestno električno podjetje v redu posluje. V mestnem zavetišču je sedaj 23 ubožcev, od teh 19 v tretjem razredu in 4 v drugem razredu. Od 19, ki so v oskrbi v tretjem razredu zavetišča je 13 Novomeščanov, za katere plačuje novomeška mestna občina, in 6 iz občine Smihel-Stopič, za katere plačuje oskrbovalnica njihova občina. Oskrbovalnica znaša v tretjem razredu 171 lir mesečno, v drugem razredu pa 304 lire. V bližnji bodočnosti bo treba oskrbovalnice revidirati in jih nekoliko zvišati. Mestna hranilnica je poslala računski zaključek za l. 1941, ki izkazuje 10.462.781,60 lir aktiv in prav toliko pasiv. Mestni svet je računski zaključek vzel na znanje in ga odobril.

Pri naslednji točki dnevnega reda je občinski svet razpravljal o izrednih izdatkih, ki so bili potrebni v teku letošnjega proračunskega leta. Takih izdatkov je bilo skupno 6.768,25 lir. Mestni svet jih je soglasno odobril.

Občina potrebuje za redno podpiranje svojih ubožcev za vse letošnje proračunsko leto znesek 11.882,60, ki bi se naj po predlogu občinske uprave kril iz neprizakovanega dohodka ubožnega sklada v znesku 7.631 lir in z izrednim kreditom v višini 4.251. Občinski svet je predlog sprejel.

Mestna svetnica Šonc in Prijatelj sta poročala o pregledu mestne imovine, ki sta ga v zadnjem času izvršila. Sestavila sta točen seznam vsega inventarja. Z novim seznamom vsega občinskega inventarja je podan točen pregled in omogočena kontrola vsega občinskega imetja. Za pogon vodne črpalke v Stopičah je bil nujno potreben majhen bencinski motor, ker je bilo brezhibno funkcioniranje tamošnje vodne črpalke povsem odvisno od električne energije, ki pa zadnje čase večkrat odpove. Da bi ta odvisnost bila odstranjena, je uprava sklenila nabaviti bencinski motor za ceno 3000 lir. Mestni svet je sklep uprave odobril. Sledila je tajna seja, pri kateri je bilo rešenih nekaj osebnih zadev.

V vsako hišo »Slovenca«!

KULTURNI OBZORNIK

Knjige slovenske Akademije znanosti in umetnosti

3. Nahtigal: Euehologium Sinaiticum. II. zv.

Ta knjiga Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani spada gotovo med taka dela, ki jih povsod drugod izdaja le najvišji znanstveni zavod z ogromnimi stroški, da pokaže višino svojega znanstvenega prizadevanja in se z njim habilitira pred kulturnim svetom. Seveda pa mora Akademija tudi imeti strokovnjaka za to, kateremu daje možnost, da svoja dolgoletna raziskavanja obelodani v zadovoljivi obliki. Ta uspeh pa je zvezan tudi s tehničnim razvojem tiskarske obrti dotičnega kraja. In tako prav ta izdaja naše Akademije nudi lep dokaz pred svetom, da ima naša slovenska znanost znanstvenika, ki se upa lotiti dela, kakor so jih doslej izdajale le največje slovenske akademije, je lepo tradicijo; dalje, da je naša mlada Akademija takoj v početku tvegala tako izdajo, ki je zvežana z velikimi stroški, kar bi seveda brez mecenov ne mogla izpeljati, ter da tudi naša tiskarska obrt stoji na tako visoki gladini, da moremo brez večjih nedostatkov tiskati pri nas take redke spomenike starocerkvenoslovenskega jezika. Nahtigalov »Euehologium Sinaiticum« je v svojih obeh dosedanjih delih prava akademska publikacija, katera pomen gre preko mej slovenskih narodnih ved ter zavzema v splošni slavistični važno mesto. Z njima se tudi slovenska Akademija na zunaj reprezentira kot dorasla drugim akademijam, v katerih področja spadajo najbolj publikacije take in podobne vrste.

»Euehologium Sinaiticum«, ki ga je dozdaj v dveh zvezkih izdal prvi predsednik naše Akademije, je namreč popolna in kritična izdaja enega najvažnejših starocerkvenoslovenskih spomenikov iz XI. stol., ki se nahaja na gori Sinaj, pa je dozdaj bil samo zelo pomanjkljivo izdan ter za moderno slovensko filologijo že ne več uporaben. Zato ga je ruska akademija znanosti in umetnosti

dala v načrt za novo izdajo v seriji vseh starocerkvenih spomenikov, ki pa se je ustavila prav pred Evhologijem. Tako je ta spomenik ostal neizdan po novih metodah in z novo znanstveno kritično natančnostjo. Sedanja Nahtigalova izdaja nadomešča to vrzel z enakovredno prireditvijo, kakor bi jo mogla izdati ruska akademija, Ljubljanska Akademija tako direktno nadaljuje serijo, ki jo je začela Ruska Akademija znanosti in umetnosti.

Prof. Nahtigal osebno sicer ni bil na Sinaju, da bi si mogel na kraju samem ogledati staroslovanski rokopis, kamor je zašel s slovansko meniško kolonijo, ki je bila tam verjetno že od XII. stoletja dalje ter je prinesla s seboj več starejših rokopisov iz domovine. Toda danes je tehnika fotografiranja in povečavanja tako napredovala, da se dá po točnih fotografskih posnetkih tudi znanstveno natančno rekonstruirati tekst. Tako je te fotografske posnetke dobil prof. Nahtigal s posredništvom bibliista prof. Snojca od sinajskega knjižničarja o. Joakima, poleg tega pa še od rugod (Praga, Leningrad), kjer se nahajajo posamezni listi, kamor so jih prinesli slavisti s Sinajske gore. Na podlagi tega gradiva je prof. Nahtigal prečistil vse evhologij (zbirka molitev) ter sinajski »službenike« (liturgijarji) ter ga za izdajo pripravil v treh zvezkih, izmed katerih sta doslej izšla že dva.

V I. zvezku, ki je izšel lani pri Akademiji kot I. knjiga serije *Dela*, je prof. Nahtigal priobčil poleg uvoda vse fotografske posnetke sinajskega evhologija in sicer po številu 212 strani (106 listov) ter 5 strani sinajskega liturgijarja (tri listi!). Izmed teh zadnjih pa je bil ob času izdaje I. zvezka prvi list nedostopen v leningrajski Akademiji znanosti, zato je prvo stran prvega lista izdal po faksimilu N. Karinskega, zadnja stran pa je ostala prazna. Ker pa je sedaj ob izdaji II. zv. dobil prireditelj od ruske akademije natančne fotografske posnetke tega prvega lista, je dodal faksimile novemu zvezku. Prva stran je dobila tako čistejšo obliko, druga pa je sploh dozdaj prvikat objavljena. Tako ta dva fotografska posnetka spadata prav za prav še v I. zvezek.

II. zvezek pa predstavlja popolno natančno transkripcijo teksta z vsem znanstveno kritičnim

aparatom, ki spada zraven. Ta dva stara rokopisa sta pisana sicer z glagolico, toda že od Jagiča dalje so v slavističnem svetu prakticirali, da se glagolica v znanstvene svrhe transkribira s staro cirilico, kar je prevzel tudi Nahtigal ter oskrbel natančni prepis evhologija in službenika. Ta tekst s kritičnim aparatom pod črto zavzema 345 strani. V predgovoru pa podaja prof. Nahtigal način, kako je transkribiral glagolski tekst, ki je natančen prepis — razbran po fotografskih posnetkih! — ter le v eni stvari odstopa od natančnosti: namreč povsod ne beleži pridruženega predznamenja samoglasnika, ker je tehnično zelo težavno delo. bistveno za jezikoslovce pa ni važno, ker je ta pridih tu samo še grafični znak, posnet po grškem pravopisu. Nadalje govori o razlikovanju malih in velikih črk, o pisnih pomatah rokopisa, ki so v prepisu ohranjene, pač pa jih z opombah beleži in razlaga; o ostruganih mestih, ki so tudi piševe poplave, o popravkih znakov za redukcije vokale, o opuščanih besedah, pripisanih na vrhu, o preskočenih zlogih in črkah, ali pa ponavljanih; o črkah in zlogih, ki so nastali po analogiji; o drugih pisnih pomatah, ki nastanejo pod vplivom sprednjega ali sledečega, pod vplivom napačnega branja ali pojmovanja teksta ali napačnega prevoda prvotnega teksta. Opozorila na te napake v tekstu samem, ki jih je prireditelj natančno transkripcije seveda ohranil, je opozoril v uvodu ter dodal natančen pregled mest, kjer nastopa tak v izvirniku pokvarjen tekst. Da bi prireditelj kritično rekonstruiran pravičen tekst, v sedanjih prilikah ni mogel; treba je imeti najprej prvotno natančen tekst pred seboj. In tega je rekonstruiral Nahtigal in ga podal v tem drugem zvezku.

V komentarju pod črto pojasnjuje Nahtigal tekst po strani primerjano z drugačnimi prepisi dosedanjih izdaj ter opozarja na sorodna mesta v raznih drugih kodeksih, na podobna mesta v sv. pismu, v drugih tekstih itd. V pravo kritiko z dosedanjimi mnenji drugih znanstvenikov pa se ne spušta, dasi tudi opozarja nanje. V njih daje vse potrebno h karakteristični celokupnega spomenika, kodeksa in odlomka, pomote, paleografske pripombe, jezikovno razlago, slovansko filološko primerjavo z drugimi spomeniki itd. Tako je tekst kritično utemeljen in komentiran od vseh strani, ki pridejo v poštev pri transkripciji.

To gradivo, ki je opravljeno v komentarju, pokažejo na koncu knjige razni seznam, indices, tako seznam tujih besed in imen grškega originala s fonetično pripombo in slovarček starocerkvenoslovenskih besed, dalje predmetno kazalo s pregledom inicial, znakov, fonetičnih in drugih jezikovnih pojavov. Tudi seznam biblijskih citatov. V predgovoru pa dodaja še kratice, seznam okrajšav, nedopisanih besed, ligatur itd. v tekstu ter ogromno literaturo, ki jo je profesor Nahtigal uporabljal pri sestavi svojega komentarja in se oziral nanjo in njene probleme. Važni pa so dostavki in popravki. Na koncu pa so dodane še tiskovne napake, katerim se razumljivo pri takem delu ni moglo izogniti, saj je še čudno, da je naša tiskarska tehnika toliko zmogla (tiskala Učiteljska tiskarna v Ljubljani).

Toda prof. Nahtigal s tem ni izčrpal problema teh dveh starih glagolskih rokopisov, kajti študijo o jeziku spomenika ter o kulturno zgodovinskem pomenu kodeksa bo priobčil kot III. zvezek te izdaje. Tedaj se bo tudi gotovo dotaknil važnega vprašanja, ki ga ima Sinajski evhologij za staroslovensko kulturno zgodovino in pisemstvo, saj sega zveza z frizijskimi spomeniki (III) prav k njemu ter govoru Klimenta, ki ima tesno zvezo z II. frizijskim spomenikom. Tu bo ta evhologij pomagal razvozlati tudi znan problem vznika najstarejšega slovenskega pismenstva: ali je bilo že staroslovensko-karantansko pismenstvo v Panoniji pred prihodom sv. Cirila in Metoda in njuno starocerkvenoslovensko književnostjo? Na ta problem prof. Nahtigal opozarja že v I. zvezku, pa tudi v II., ko omenja domnevo Vondrákova, da bi utegnili biti pisec tega evhologija prav Kliment bogarski. Tako bo torej glavne rezultate svojega raziskavanja objavil še pozneje: za sedaj je priobčil fotografske posnetke teksta obeh spomenikov ter transkripcijo teksta z vso natančnostjo, ki mu je bila mogoča.

Tako je slovenska Akademija izdala delo, ki je bilo na programu ruske akademije ter s tem dokazala, da je zmogla iz svojih moči in sredstev tekmovali tudi s starimi častilivimi akademijami. Ta dva zvezka spadata gotovo med doslej najbolj reprezentativna izdavanja naše Akademije ter bo ponesla v slavistični svet znanstveni sloves njenega prvega predsednika.

td.

Droline novice

Koledar

Četrtek, 23. julija: Apolinar, škof in mučenec; Romula, devica; Liborij, škof. — Začetek pasjih dni.

Petek, 24. julija: Kristina, devica in mučenica; Terezija, devica in mučenica; Niceta, mučenica; Viktor, mučenec; Urzicel, mučenec.

Novi grobovi

† Gospa Marija Steblaj roj. Sirk, upokojena učiteljica v Ljubljani, je mirno v Gospodu zaspa. Pogreb bo v četrtek 23. julija ob pol treh popoldne z Zal, kapela sv. Marije, na pokopališču k Sv. Križu.

† Gospa Frančiška Jaklič roj. Kastelic, soproga železniškega uradnika v pokoji, je v Ljubljani izdihnila svojo blago dušo. Pogreb bo v četrtek 23. julija ob pol štirih popoldne z Zal, kapela sv. Frančiška, k Sv. Križu.

Naj ljuba sveti večna luč! Zalujočim ostalim naše iskreno sožalje!

— Pred dobo pasjih dni. V torek je bilo spremenljivo vreme. Dobili smo še nekaj dežja. V torek od 14.45 do 15.25 je lahno deževalo, močnejše je začelo deževati ob 18.40 tja do 19.20. Padlo je v torek vsega 3 mm dežja, tako da je julij do srede zaznamoval že 10 deževnih dni s 159.2 mm. Za julij je izračunani mesečni deževni povprečnik na 140 mm. Kmalu bo dosežen. Temperatura se počasi dviga. V torek je bila najvišja dnevna +22.8 C, v sredo jutraj pa +12.2 C. Barometer je v sredo dosegel 764.7 mm. Na Barju je bila v sredo jutraj prav gosta megla. Sedaj se pričinja doba pasjih dni, ki traja mesec dni — do sv. Jerneja.

Kupujte

BAJ GANJA

— Zemljevide lahko dobite v Mladinski založbi, Ljubljana, Stari trg 30.

— V Rimskem pismu o Vatikanski zvezdarni v »Slov.« 21. jul. 1942, je pri opisu dela p. Hagena pomota, ko je govor o atlantu zvezd premienje (!). V resnici se to delo nanaša na spremenljive zvezde (stellae variables, veränderliche Sterne) zvezde stalnice, ki ne svetijo vedno z enako svetlobo, ampak jo menjavajo. Naslov p. Hagenevoga dela je: Atlas stellarum variabilium. — O »stikljanju«, fotografiranju zvezd je še tole pripomniti. L. 1887 na astrofotografskem kongresu v Parizu so se zastopniki kulturnih držav zedinili za fotografiranje zvezdnatega neba in so v ta namen razdelili delo na sposobne zvezdarne po deklinacijskih pasovih. En tak pas je pripadel tudi vatikanski zvezdarni. Dela še niso vse zvezdarne dovršile. Vsega skupaj bo okrog 44.000 plošč. — D.

— Poletni jezikovni tečaji italijanščine, nemščine. Dopoldanski tečaj od 9 do 10, popoldanski od pol 3 do pol 4, večerni od 6 do 7 in od 7 do 8. Tudi dopisna metoda za one, ki ne utegnejo k tečaju. Prijavljanje dnevno od 9 do 12: Trgovski dom, Gregorčičeva 27, prtiličje.

— Občni zbor Društva slepih. Dne 19. t. m. je bil v prostorih restavracije Lovšin v Gradšču vsakoletni občni zbor Društva slepih. O društvenem delovanju so poročali posamezni funkcionarji. Občni zbor je otvoril dolgoletni predsednik društva g. Anton Pleško iz Ljubljane, ki je s toplim pozdravom nagovoril vse navzoče. Nato je podal svoje predsedniško poročilo. Omenil je skrb odbora za lažjanje bede slepih. Da je bilo mogoče ustreči vedno ponovnim in upravičenim prošnjam slepih, ki si sami le v izjemnih slučajih morejo služiti kruh in je večina navezana le na usmiljenje sra — se je odbor potem okroglo obračal na plemenito javnost za denarno pomoč, poudarjajoč potrebo slepih. Mnogo plemenitih ljudi kakor tudi posameznikov se je društvu radevolje odzvalo in prisločilo na pomoč, zakar se je predsednik v imenu članstva zahvalil celokupni javnosti ter se priporočal za nadaljnjo naklonjenost. Sledilo je tajnikovo in blaginjakovo poročilo, kateri poročili je članstvo z odobravanjem in zadovoljstvom sprejelo. Odrb se obrača s prošnjo do celokupne javnosti, da ohrani še nadalje svojo naklonjenost ter društvu s svojim sodelovanjem prisloči na pomoč.

— Koruza je zrastle že visoko. Koruza je postala že lani, še boljša pa letos eno naših najvažnejših živil. Nedvomno je, da ima koruza več hranilnih in redilnih snovi, kakor recimo pšenica, tudi obroditi mnogo boljše, kakor kako drugo žito, le to slabost ima, da niena moka, oziroma zdrob nimata tako slastnega okusa kakor pšenična moka. Pri nas včasih niso toliko pozna koruzne moke, kakor jo sedaj, ker so bolj cenili proseno kašo, ovsenjak in seveda ajdovo žgance. Od leta do leta pa sade pri nas

NAROČAJTE »SLOVENCA«

Gospa Mari dr. Sajovičevi

Na vigilijo praznika Karmelske M. B. v sredo, 15. julija Te je nebeški vrtnar iz vrta solzne doline preseil kot lepo rajsko rožo v gredice nebeškega cvetličnjaka, da Te tam dalje in večno goji.

Ko je Tvoja lepa duša stopila pred nebeška vrata, jo je poslal nebeški vratar sv. Peter k nadangelu Mihaelu, da pretehta pravično Tvoja dobra in slaba dela in Ti nato odkaže zaslužen prostor. Na tehtnico naloži vseh sedem poglavitnih grehov, a tehtnica se ne premakne za las, obdrži ravnotežje, ker teh grehov nisi imela. Poklenski kralj poželjivo škili na to dogajanje, a ves iznenaden Te počaka, da preizkusi nebeški vojvoda še Tvoja telesna in duhovna dela usmiljenja na tehtnici. Kako se razsrdi hudobni duh, ko vidi, da krožnik tehtnice potegne kar do dna, a Tvojih dobrih del je še za deset tehtnic. Ves jezen in srdit skoči in se skotali v peklenški prepad, osramočen, ker se je že veselil bogatega plena, a zaman. Tvoja telesna in duhovna dela usmiljenja za trpečega človeka bi napolnila veliko knjigo. Kolikim si otrla s tolažljivo besedo — Tebi lastno — grenko solzo, kolikim si gmočno pomagala, še posebej v prejšnjih časih, ko so bile boljše razmere. Ze Tvoj lepi prijazni obraz in zaven še prijazna beseda in Tvoje ponižno obnašanje je najrečnejša ubožica in razvno dušo inteligentna potolažila in ga duševno okrepila, kakor najboljši spovednik in misijonar. Vsako leto smo Te videli, gospa Mara, ko si na praznik Karmelske M. B. romala na Selo v karmeličansko cerkev. Letos Ti je Mati božja to pot prihranila, saj si jo v raju sama pozdravila. Gospa Mara! Kadar je bilo treba očloveku pomagati, nisi gledala po kartotekah,

vedno več koruze, ki odpove le malokatero leto. Letos je bilo zelo ugodno leto za koruzo in so jo naši kmetovalci zelo mnogo zasadili, več, kakor prejšnjemu letu. Ne samo, da je koruza tečno živilo za ljudi, temveč skoraj nenaдомestljivo sredstvo za izpitane prašičev in najbolj izdatna krma za perutnino, zlasti za jajčarice. Toplo poletje z izmenjavajočim se deževjem je bilo kot nalašč za koruzo, ki je zrastle že zelo veliko. Tudi na Barju, kjer je ugodna zemlja za koruzo, je letos polno koruznih njiv, kjer so bili včasih travniki ali slabi pašniki. Mnogo Ljubljancev je najelo na Barju cele niive, kjer so zasadili koruzo. Ti Ljubljanci so šele sedaj spoznali, da je koruza tisto žito, ki zahteva največ dela. Koruzo moramo jako plet, dokler je mlada, pozneje pa jo še boli okopavati kakor krompir. Seveda je treba tudi koruzne niive pošteno gnojiti, najbolj s hlevskim gnojem. Zato pa je pridelek izdaten.

Ljubljana

1 V uršulinskem samostanu se bodo o počitnicah poučevali vsi jeziki v tečajih ali posamežno. Istotako tudi stenografija. Učenke, domače in z drugih šol, ki nameravajo vstopiti v uršulinsko gimnazijo, bodo imele meseca septembra pripravljajni tečaj za sprejemne izpite. Priplase se lahko takoj.

1 Gostovanje Maksa Kürhosa, znanega plesnega umetnika, v baletnem večeru, ki ga bo priredilo operno gledališče prihodnje dni, bo vsekakor zanimiv umetniški dogodek te vrste. Kürbos je že skoraj eno leto član in solist milanske »Scalae«, kjer je prešlo sezono s svojimi nastopi vzbudil največjo pozornost. Za časa počitnice se nahaja v Ljubljani in bo to pot nastopil v baletnem večeru skupno z baletnim ansamblom pod vodstvom koreografa inž. P. Golovina v dveh baletih.

Berite

BAJ GANJA

1 Zelena jama. V cerkvi sv. Vincencija v Zeleni jami imajo danes celodnevno čiščenje presv. Rešnjega Telesa po sledečem sporedu: ob 6 se izpostavi Najsvetejše in bo sv. maša s petjem. Ob 7 bo sv. maša z otroškimi petjem. Tihe sv. maše bodo še ob 8, 9, 10 in 11. Od 12 naprej imajo prebivalci iz posameznih ulic Zelene jame svoje določene molitvene ure. Zeleti je, da bi bila vsako uro cerkev polna pobožnih molitvev in da bi prebivalci tekmovali med seboj v gorečnosti in molitvi Najsvetejšega. Ob 7 zvečer bo pridiga in pete litanije z blagoslovom. Pridite, molimo Gospoda in ga prosimo za božjo pomoč!

1 Tečaj za popravne izpite se začne neprekljeno 27. julija in 1. avgusta v Trgovskem domu, Gregorčičeva 27, prtiličje. Honorar zmeren. Poučujoče strokovnjaki. Prijavljanje dnevno od 9—12 istotam.

1 Cestiče pri »Zvezdi«. Široko cestiče pred »Zvezdo«, to je med parkom in med nekdanjim restavracijskim vrtom, so zadnje dni posuli z grobim peskom, to je z zdrobljenim kamenjem. To cestiče je namreč precej izpostavljen promet.

1 Izpolnitev trga. Sedaj betonirajo, kakor smo že poročali, ploščad na prostoru med novim cvetličnim paviljonom in ribarnico v Solskem drevoredu. Navožen so tudi kupi granitnih malih kock za tlak. Tlak v Solskem drevoredu pred Kresijo je namreč že ves obrabljen in zlihan ter je bil že prejšnjo zimo kar nevaren za gospodinje, ki hite na trg ter se vračajo z obloženimi košarami. Sedaj bodo ta tlak izmenjali v novimi kockami.

1 Nekaj lisičk pa je le na Golovcu. Zadnjič smo poročali, da gobe na našem Golovcu vedno bolj izginjajo, tako da jih letos skoraj ni več najti. Temu je krivo predvsem brezmiselno puščenje Ljubljancev, ki so lani gobe kar ruvali, mesto, da bi jih odvijali, tako, kakor sveder. Gobe se letos seveda niso mogle razmnožiti. Vendar pa vse lisičke le niso izginile z Golovca ter jih spreten nabiralec le še najde, seveda skrite, na krajih, kamor običajno ljudje iz mesta ne zaidejo. Da je letos tako malo gob, je vzrok tudi v tem, da se gobe nekako selijo. Zaradi bolj suhega poletja se gobe razrastejo le na temnejših krajih, kjer ostane vlaga dali časa. Nekateri nabiralci so imeli po zadnjem deževju srečo in so nabrali kar dosti lisičk. — dosti to se pravi vsaj za eno kosilo, kar je letos za Golovec že precej. O jurekih in drugih zlatih gobah pa na Golovcu seveda ni več nobene sledi, dasi jih je bilo včasih polno. Pač pa je Golovec še vedno zelo bogat okusnih jezevk in sličnih gob, ki jih povprečen nabiralec ne

kakšnega mišljenja je siromak. Pomagala si mu, četudi je bil bogsigavdi kakšnega mišljenja. Posnemala si sv. Vincencija Pavelskega, vzornika prave krščanske ljubezni, zato si bila pa tudi ravno na njegov godovni dan v nedeljo, 19. julija, pokopana na pokopališču župne cerkve sv. Martina na Bledu, ki je bil tudi vzor krščanskega usmiljenja; pač čuden slučaj. Oh, kako bi bilo na zemlji lepo, če bi bilo veliko tako plemenitih in dobrih srč, kakor je bilo Tvoje.

Ob Tvojem preranem grobu plakamo vsi Tvoji mnogi znanci in prijatelji. Saj je Tvoja tako neprizakovana smrt pretresla vso Ljubljano. Vsi smo Te globoko spoštovali in pristržno ljubili, kar naj bo v uteho in tolažbo Tvojemu žalujočemu gosposdu soprogu, ki si mu bila najboljša in najzvestejša soproga, pravi zglede zakonske žene. Ko sedaj uživaš nebeško plačilo — pripricani smo lahko — saj si bila vedno dobro pripravljena. Vsak dan si bila v studenca žive vode in prejemala Euharističnega Kralja. Prosi, gospa Mara, za nas uboge siromake tu v solzni dolini, sveto malo Terziko, naj po svetu natrosi mirovnih cvetic, saj jih ima v svojih gredicah obilo, da se svet pravično umiri. Na Tvojo prošnjo se bo gotovo rada ozirala, saj si njeno podobo tako lepo za kapelico karmelske cerkve na Selu naslikala; pravi kras njenega oltarja. Tudi Tvoj svetniški sorodnik Baraga bo podpiral Tvojo prošnjo, da bomo končno uslišani vsi, ki se bomo k njima zatekali, kakor tudi k drugim svetnikom, katerih podobe Tvoja čopiča krasijo naša svetišča. Gospa Mara! Tvoj spomin ne bo zginit, po Tvojem imenu se bo povpraševalo od roda do roda. Tvojemu spominu slava, Tvoji lepi duši pa mir in pokoj! Nad zvezdami na svidenje!

pozna in misli, da so strupene. Nekatere vrste so res. Prav zaradi tega so se jezevke ohranile. Vendar pa svetujemo, naj nabira jezevke le izkušeni gobar, kdor pa teh gob ne pozna, naj se jih ne loti. Lani se je v Ljubljani namreč pripetilo nekaj primerov zastrupljenja s temi gobami.

1 Prodajalci zobotrebcev. Po mestu vidimo pogosto številne prodajalce zobotrebcev, ki ponujajo svoje blago na prodaj in sicer: tri šopke zobotrebcev za eno lro. Ljudje radi segajo po njih. Ti zobotrebci so domačega izdelka, napravljeni po večini pozimi v samotnih izanjskih vaseh in dalje proti Kravi peči, Lužarjem. Blokam ter na velikolaško stran. Delo po vaseh s temi zobotrebci je res zamudno in je treba mnogo rok vseh družinskih članov, da je napravljena potrebna zaloga. Pa tudi spretni morajo biti izdelovalci, drugače jim delo nikakor ne gre izpod rok. Izdelava zobotrebcev je v teh vaseh že stara in so z njo pred prvo svetovno vojno zalagale te vasi skoraj vso bivšo Avstrijo, da celo v Egipt so jih izvažali. Večino teh zobotrebcev kupijo od izdelovalcev razne trgovske trdke, ki jih razkužijo in opremijo z lepimi ovitki. Nekaj pa jih prodajo izdelovalci sami s krošnjarenjem po Ljubljani in večjih krajih.

1 Knjižnica v mestnem zavetišču za onemogle v Japljevi ulici je bila ustanovljena že leta 1937, ter sedaj zavzema polno omaro. Poleg tega so oskrbovancem vsak dan na razpolago ljubljanski dnevniki, med njimi ima zavetišče tudi »Jutro«, prav tako pa lahko čitajo tudi naše tednike in razne druge časopise. Menda pa oskrbovanci nimajo posebnega veselja za čitanje knjig ter ne čutijo prevelike potrebe po tem plemenitem razvedrilu, ker marsikdaj mine polnih mesec dni in več, ne da bi kdo izposodil kako knjigo iz domače knjižnice. Zato so se pa včeraj oskrbovanci v mestnem zavetišču upravičeno začudili, ko so v »Jutru« prebrali v njihovem imenu objavljeno prošnjo, naj dobro ljubljansko prebivalstvo, knjižnice, zavodi, duhovništvo, župnišča, knjigarne in založbe blagovolijo darovati oskrbovancem tega zavoda knjige. Zelo jih je presenetila trditev, kako zelo so potrebni razvedrila, ki bi jim ga nudilo čtivo, zato so pa tem bolj obojali predzno neresnico, da zavod nima nobene knjižnice. Da bodo pa tudi tisti potolaženi, ki s takimi izmislihotinami nameravajo zasejati nezadovoljnost med mirne oskrbovance mestnega zavetišča, moramo tudi povedati, da bo sedanja zavodova knjižnica prav v kratkem izpopolnjena s primernimi knjigami ter se bodo knjižnice lahko s pridom posluževali tudi dosedanj nezadovoljneži.

BAJ GANJO

le 6 Lir

Naznanila

GLEDALIŠČE, Drama: Četrtek, 23. julija: Zaprt. — Petek, 24. julija, ob 15: »Kralj na Betanovcu«. Izven. Zelo znane cene od 10 lir navzdol. — Sobota, 25. julija: Zaprt. — Nedelja, 26. julija, ob 17:30: »Čiste lice«. Izven. Cene od 14 lir navzdol.

Opera: Četrtek, 23. julija, ob 17: »Trubadur«. Prvi v sezoni. Red premierski. — Petek, 24. julija, ob 17: »Krispin in njegova botra«. Red Četrtek, — Sobota, 25. julija, ob 17: »La Boheme«. Izven. Gostuje Zlata Gjurgjence. Cene od 24 lir navzdol. — Nedelja, 26. julija, ob 17: »Trubadur«. Red B.

RADIO, Četrtek, 23. julija, 7.30 Poročila v slovenščini. — 7.45 Slovenska glasba. — 8.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. — 12.20 Koncert klasičnega tria. — 12.40 Napolitanske pesmi. — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent Drago Mario Sijaneec. Pisana glasba. — 14.00 Poročila v italijanščini. — 14.15 Izmenjalni koncert z Nemčijo. — 14.45 Poročila v slovenščini. — 17.15 Koncert tenorista Ivana Francela. — 17.40 Koncert violinista Karla Saneina, pri klavirju Škerjanc. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Lahka glasba. — 20.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.35 Vojaške pesmi. — 20.45 Lirična predvred družbe EIAH: »Bdenje«. Spisal Carlo Linati. Učesniki Arrigo Pozzollo. — »Nepričakovani gosti«. Opera v enem dejanju. Spisal Carlo Veneziani. Uglasbil Riccardo Plick Mangiagalli. — V odmoru: predavanje v slovenščini. — 22.45 Poročila v italijanščini.

POIZVEDOVANJA. — Gospoda, ki je pomotoma vzel dne 20. t. m. dopolne v pisarni Potnik in drug, Metelkova 13, listnico z legitimacijo na ime Prosene Jože, prosimo, da jo čimprej izroči v pisarni.

Zgubila se je rdeča ročna denarnica z manjšo vsoto od Bleiweisove ceste do stolne cerkve. Pošten najditelj naj jo odda v upravi »Slovenca«.

LEKARNE. — Nočno službo imajo lekarnar: mr. Lestek, Resljava cesta 1, mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Z Gorenjskega

Avtomobil povozil otroka. Te dni se je na cesti Kranj—Bled pripetila nesreča, pri kateri je bil hudo poškodovan osemletni učenec G. Nanut. Otrok je tekel čez cesto v trenutku, ko se je pripeljal proti Kranju avtomobil. Soferju se ni več posrečilo, da bi ustavil avtomobil, ki je podrl otroka na tla. Otrok ima zlomljeno roko in hude notranje poškodbe. Prepeljali so ga v bolnišnico na Golnik. Pol ure prej pa se je na istem kraju pripetila druga nesreča. Z železnimi tračnicami naložen voz je stal na desni strani ceste, ko sta se na prav istem kraju hotela srečati dva avtomobila. V mesto vozeči avtomobil je zavozil v tračnico, ki je molela s tovornega voza. Tračnica je predrla avtomobil in ga hudo poškodovala. Od potnikov k sreči ni bil nihče ranjen.

S Spodnjega Štajerskega

Umrli je v mariborski bolnišnici 25letni strojni delavec Franc Lačen. V Studencih pri Mariboru je umrla 76letna vdova železničarja Pavla Pinter. V Mariboru sta umrla bivši trgovec Jožef Mernik, star 77 let, in žena predilnega mojstra Emilija Petelinšek, stara 47 let.

Ljudsko knjižnice. Prosvetni urad za celjsko okrožje je doslej ustanovil že 34 ljudskih knjižnic. Za vse okrožje je predvidenih 52 ljudskih knjižnic in jih tedaj deluje že več kakor polovica. Ljudje pridno segajo po knjigah.

Jubilej starega Mariborčana. V Mariboru je 21. julija obhajal 95letnico svojega življenja višji revident v pokoji Franc Haring.

Iz Hrvaške

Izmenjava prijateljskih pozdravov med Ekscelenco grofom Ciano in Poglavinikom. V času stopanja v veljavo novega italijansko-hrvaškega sporazuma o upravi hrvaškega obalnega pasu sta Poglavinik in italijanski zunanji minister Ekscelenca grof Ciano izmenjala pristržne brzojavke.

Velika stavbna delavnost v Zagrebu. Kljub vojnemu času je stavbna delavnost v hrvaški prestolnici še vedno velika. Po podatkih zagrebskega mestnega gradbenega urada zidajo trenutno v Zagrebu dve novi petnadstropni palači, 6 štirinadstropnih in pet trinadstropnih stanovanjskih hiš. Razen stanovanjskih prostorov grade v Zagrebu tudi več tovarniških prostorov.

Društvo Zagrebčanov, ki se skrbno pripravlja za proslavo 700letnice, odkar je bil Zagreb proglašen za svobodno kraljevo mesto, bo ta jubilej proslavilo tudi s postavitvijo lastnega doma.

Naredba o izvrševanju uredbe o vojaških sodiščih na Hrvaškem. Hrvatska vlada je izdala naredbo za izvrševanje zakonske uredbe o ustanovitvi vojaških sodišč v Neodvisni Državi Hrvatski.

Zagrebske gospe so ustanovile poseben odbor, ki je pričel že sedaj pripravljati in šivati toplo zimsko spodnje perilo za hrvaške prostovoljce na vzhodnem bojišču.

Iz Srbije

Nova srbska zadužbina. V Debreu v Srbiji so po 660 letih posvetili obnovljeno zadužbino (zaobljubljeno cerkev) srbskega kralja Dragutina Nemanjića.

Novi savski most pri Belgradu bo kmalu dograjen. Dela na postavitvi novega savskega mostu pri Belgradu, ki bo namesto prejšnjega visečega mostu vezal srbsko prestolnico s hrvaškim obmejnim Zemunom, lepo napredujejo ter bo novi most kmalu dograjen. Novi savski most bo imel samo en lok.

Srbiji se obeta dobra sadna letina. Srbsko kmetijsko ministrstvo dobiva iz vseh pokrajin v notranjosti Srbije poročila, ki zatrjujejo, da bo imela Srbija letos zelo dobro sadno letino. Zelo ugodna so tudi poročila o stanju vinogradov v Smederevu, Župi in Timočki krajini.

Srbske cerkvene pravoslavne oblasti izvršujejo zadnje priprave za ustanovitev pravoslavne bogoslovja v Belgradu.

Uredba o nabavkah premoga za potrebe srbskih državnih železnic. Na predlog svojega prometnega ministra je srbska vlada sprejela uredbo o nabavkah premoga za potrebe srbskih državnih železnic. Po tej uredbi se nabava premoga za srbske železnice vrši po določilih te uredbe in ne zakona o državnem računovodstvu. Kolikšno premoga, ki ga potrebujejo srbske državne železnice, določi za eno leto vnaprej prometni minister. Ta načrt dobi nato v roke minister za narodno gospodarstvo, ki ukrene vse potrebno za dobavo premoga, ceno pa določi komisar za cene in mezde.

Za upravnika policije v Nišu je postavljen Milorad Tufegdžić, dosedanj višji policijski uradnik v Belgradu.

Po uspelem gostovanju članov gledališča Združenja srbskih gledaliških igralcev so v Kruševcu ustanovili stalno gledališče.

Ustanovitev gospodarske policije v Srbiji. Pod okriljem srbske državne straže je srbska vlada ustanovila posebno gospodarsko policijo, ki ima nalogo pobijati in zatirati črna borzo.

Ljudske restavracije belgradijske mestne občine so v prvem letu obstoja izdale nad štiri milijone kosil in večerij.

BAJ GANJA

dobite v vseh knjigarnah in traf. kah

Dolgin - Debeluh - Ostrogled

Risbe ROM — Besedilo po K. J. ERBENU

39.

TEDAJ PA JE ZAŠLO SONCE IN VRATA SE SAMA ZAPRO: KRALJEVIC IN NJEGOVI TOVARISI SO UJETI V GRADU.

40.

KRALJEVIC RAZJASE KONJA IN GA PELJE V HLEV,

Nekaj za mlada srca

Kako je razbojnik štrboncelj gospoda Fižola na dvoje preklal

To se je zgodilo pred sto ali pa še več leti. Takrat je živel v velikem in temnem gozdu razbojnik štrboncelj, strah in trepet vse dežele. Skozi ta gozd pa je hodil upokojeni profesor gospod Fižol po pokojnino na pošto. In ko se je nekoč z denarjem v žepu vračal domov, je naenkrat stal pred njim razbojnik štrboncelj. V roki je držal veliko pištolo in zarjul je, da se je stresla zemlja:

»Denar sem — ali življenje!«
»Seveda, seveda, denar sem,« je rekel gospod Fižol, »toda gotovo ste tudi vi poročeni, gospod razbojnik, in boste razumeli: če pridem domov brez denarja, mi bo žena plešo spraskala ali pa me bo z metlo pozdravila. Bodite tako ljubeznivi in mi prestrelite klobuk, mi bo vsaj verjela, da sem bil oropan.«

»Ha-ha-ha,« se je zasmejal štrboncelj, »zakaj pa ne?«
»Bum!« je naredilo, v klobuku pa je bila luknja.

»Zelo sem vam hvaležen, gospod razbojnik,« je rekel nato gospod Fižol, »toda, če mi prestrelite še jopič, bo žena rekla, da sem junak.«
»Naj bo,« je rekel štrboncelj, »bum,« je zopet zagrmelo, in tudi v jopiču je bila luknja.

»Ali bi mi prestrelili mogoče še telovnik?« je vprašal gospod Fižol.

»Ne morem,« je rekel razbojnik štrboncelj, »nimam več smodnika.«
»Kaj?« je zaklical gospod Fižol, »vi hočete biti razbojnik, pa še smodnika nimate? Potem pa tudi denarja ne dobite!«

In urnih krač je pobegnil.
Razbojnik štrboncelj je najprej strmé obstal nad toliko nesramnostjo, potem pa je v divji jezi vrgel pištolo za gospodom Fižolom. Toda ni zadel begunca, ampak skalo ob poti in pištola se je zlomila na dvoje.

Cez mesec dni je moral gospod Fižol zopet po denar na pošto. Ker je vedel, kaj ga čaka, je poprosil svojega prijatelja, upokojenega dvornega svetnika Hrošča, da bi ga spremlil. Gospod Hrošč je bil že starejši gospod, s precejšnjim trebuškom in oblačen v rjav žaket. Oba prijatelja sta se oborožila z debelimi gorjanci, potem pa sta jo korajžno mahnila skozi gozd. Ko pa sta se vračala po skriti stezi, je naenkrat stal pred njima, kot da bi zrastle iz zemlje, razbojnik štrboncelj. V roki pa je držal sabljo.

»Ha,« je zarjul, »zdaj te pa imam!«
Gospod Fižol in gospod Hrošč sta se tako prestrašila, da sta jima padli gorjaci iz rok. Gospod Hrošč pa se je vseeno ojunačil in vprašal mirno in dostojanstveno:

»Ali imate, gospod razbojnik, obrtni list, izdan od pristojne oblasti, po paragrafu tem in tem o svobodnih obrtih in pravilno kolokvan?«

»Kaj, ti uradniška strigalica, ti se boš iz mene norca delal?« je zavpil štrboncelj in divje mahnil gospodu Hrošču s sabljo pred nosom.

»Prosim, oddaljite sabljo od mojega nosa,« je opozoril gospod Hrošč, »lahko bi mi ga poškodovali.«

»Še odrezal ti ga bom,« je besnel štrboncelj, »toda še preden je mogel izvršiti svojo krvoločno nakano, je zaklical gospod Fižol:

»Ne bodite tako hudi, gospod razbojnik, saj rad dam denar. Tisto zadnjič je bila le šala.«
»Kaj?« je tulil štrboncelj ves rdeč od jeze, »če je bilo tisto le šala, potem pa je tudi tole!« In je divje zamahnil s sabljo in z enim udarcem je presekal gospoda Fižola na dvoje.

»Za božjo voljo,« je zaklical gospod Hrošč,

»kaj ste storili? Ali ne veste, da zato lahko pridete v zapor ali še celo na vešala?«

Štrboncelj je bil po poklicu res razbojnik, toda zopora se je le bal, še bolj pa vešal. Kakor blisk je izginil v goščavi, a že čez kratek čas je pritekel nazaj, v roki pa je imel škarje, igle in nit. Hitro sta z gospodom Hroščem zložila obe polovici nesrečnega gospoda Fižola skupaj, potem pa sta ga sešila, kakor sta vedela in znala. Lepo ni bilo, toda držalo je. Komaj pa sta zadelala zadnji konček niti, že je skočil gospod Fižol čil in zdrav na noge.

»Povejte, gospod štrboncelj,« je vprašal, »ko ste me česnili po mojem možganskem svodu, se mi je nekaj zablskalo v glavi. Ali ste vi tisti štrboncelj, ki je bil moj najslabši latinec, ko sem še učil na gimnaziji?«

»Seveda sem jaz tisti,« je odgovoril štrboncelj, »v četrty šoli ste mi dali evke iz latinščine, potem sem pa moral za čevljarja.«

»O-o-o,« je zastokal gospod Fižol, »in ta človek s tako pomankljivimi možgani me je preklal na dvoje! Kakšna sramota, kakšna sramota! Najrajši bi se udril v zemljo.«

V svoji jezi je gospod Fižol z vso silo udaril z nogo ob tla in v tistem trenutku se je vdrl v zemljo, ki se je takoj nad njim zopet zaprla: in tako je bil drohan, da se še poznalo ni, kje je v zemljo izginil.

Kako je na Kavkazu

Kavkaz, ime, ki se je prvokrat v zgodovini pojavilo v Eshilovem »Uklenjenem Prometeju«, obsega zemsko ožino med Črnim morjem in Kaspiškim jezerom in je razdeljen na tri dele: na severno Predkavkazijo, na Kavkaško pogorje in na Zakavkazijo. Od teh pokrajin je prva ravna, druga izrazito alpska, gorata z do 5660 m (Elbrus) visokimi gorami, in tretja je pokrita z izrastki tega pogorja. Prebivalstvo prve pokrajine so le Rusi, ki so bili tjakaj priselili in so prisilili prebivalstvo, da so pobegnili v gore in v Zakavkazijo, kjer se prebivalci dandanes delijo na kartavelske, zahodno montanske in vzhodno montanske ljudske skupine in na Lesgijce. Sleherna teh skupin vsebuje spet številna posamezna ljudstva. K tem štirim skupinam prištevajo še turška in njim sorodna plemena, tako da živi na Kavkazu vsega skupaj več ko 40 različnih narodov. Večina teh ima svoj jezik in tudi svojo abecedo. Občevanje med poedinimi narodi pa je olajšano s tem, da se kot občevalni jezik uporablja georgijski jezik, ki je jezik najbolj kulturnega in številnega naroda na Kavkazu. Prednost georgijskega je-

zika pa je utemeljena tudi zgodovinsko. Kavkaz je sestojal prej, preden se je priključil ruski državi, kar se je zgodilo konec 18. in v prvi polovici 19. veka, iz šest samostojnih držav, med katerimi je bila carjevina Georgija s prestolnico Tiflisom vodilna država. Druge države so bile še: carjevina Imercija in kneževine: Mingrelija, Svanerija, Abhazija in Gurija.

Kavkaz je bila tista klasična pokrajina, kamor so bili, kot pravi grška bajka, odšli Argonavti, da bi poiskali zlato runo. Na to spominja stari grb Mingrelije, ki je v njem videti drevo, na čigar vejah visi zlato runo, ki ga čuva zmaj z ognjenim žrelom.

Kavkaz slovi po svojih petrolejskih vrelcih, ki jih je največ na vzhodnem koncu gorovja, blizu Bakuja, odkoder je napeljan vod v središče evropske sovjetske države. Spočetka so menili, da bi odvajali petrolej po vsej dolžini vodne struge Volge. Potem so ta načrt zavrgli in le en del petrolejskega voda je izpeljan pod vodo tega veletoka.

Kavkaške gore spadajo k najbolj slikovitim goram v Evropi.

»Ko boš večji, Mirče, tako velik, kot je Francek.«

»Kdaj pa bom tako velik?«

»Čez dve leti.«

»Ali bo to kmalu?«

Kako naj mati odgovarja na vsa ta vprašanja? Na to radovednost malega moža.

Tako poteka dan Mirčetu. Premišljuje, ugiba, izprašuje. Vse bi rad vedel in videl, povsod bi vtaknil svoj mali nosek.

Na večer je mati dovolila Mirčetu, da gre nasproti svojim bratcem. Oj, to je veselje, bo pa on nosil košaro Slavki. In res, saj se že sliši njihov vrišč. Vidi jih že in steče nasproti.

»Slavka, bom jaz nesel,« zagradi košaro.

»Ne moreš, boš videl, da je pretežka.«

»Saj sem močan, poglej,« in skuša dvigniti košaro. Da bo bratec zadovoljen, mu pusti, a mu vseeno pomaga. Toda, ko pridejo pred hišo, hoče Mirče nesti sam. Do vrat privleče košaro in zakliče:

»Mati, tudi jaz sem močan!« Pa še ni do konca izrekel, ko se košara zvrne, črne jagode pa se zatrekajo okrog. Mirče zajoka, kar sede na borovnice, roke grabijo po njih in ko si otira solze, je ves črn. Hudo mu je, da ni tako močan, da bi nosil košaro. In joka mali Mirče, ker je še tako majhen, pa misli, da je mož.

Mama pride v kuhinjo. Na štedilniku zagleda velik lonec, zato vpraša:

»Kaj pa je kuhate v tako velikem loncu?«

Sinko: »Pravišče za krompir!«

Teta: »Le obrni! Potem bo pa prav.«

Zakaj mesta umirajo?

Ne samo zaradi vojne in požarov.

Na zemlji ni nobena reč večna. Pompeje in bile pokopane pod žarečim pepelom, ko je b-
bruhnil Vezuv.

V Severni Afriki so Rimljani bivali v starih kartagijskih mestih tudi še potem, ko so bila ta mesta porušena. Z brezprimerno odločnostjo so prirejali nasade prav daleč v puščavo in so zaradi napajanja z vodo zgradili velikanske vodovode (akvadukte), ki so deloma še dandanes ohranjeni. Ko je propadla starorimska oblast, so propadla tudi kolonijiska mesta, kot na primer Leptis Magna. Potem pa se ljudje niso mogli več upirati peščenim viharjem, ki so vse zasuli s peskom.

Nekatera srednjeveška mesta so bila nekoč zaradi prometa po cestah bogata in imenitna in njih lepa poslopja še v teh časih pričajo o njihovi mogočnosti. Toda zaradi gradnje železnic so ostala nekatera teh mest daleč proč od železniške proge in se niso več razvijala. Zdaj le še sanjajo o svoji nekdanji preteklosti.

Ob severni nemški obali, najbrž na bregu otoka Usedom, je stalo v davnih časih cvetoče trgovsko mesto. Kakor pravi bajka, se je mesto Vineta pogreznilo v morje, ker so bili prebivalci tako pregrešni in brezbožni. Še dandanes pa pravijo ribiči, da se iz dna morja oglašajo zvonovi in da so ob jasnih dnevih videti strehe, ki se blestijo v morju.

Mesta pa se lahko tudi na ta način uničijo, da se njihovo ozemlje spremeni v močvirje in nastanejo razne kužne bolezni. Tako je bil Enos ob izlivu reke Marice nekoč zelo bogato in obljubeno mesto. Zdaj je mesto v razsulu, zakaj prebivalci so pred malarijo zbežali v druge kraje.

Imamo še mesta, ki se zmeraj bolj odmikajo od morske obale. K takim mestom spada staro grško mesto Milet, ki je bilo sezidano že 1000 let pred Kristusom. Mesto je stalo ob izlivu reke Meander, ki vsebuje mnogo peska. Pesek odlaga na ozemlje svojega izliva. Tako Milet sčasoma ni bil več pri morju in je mesto obubožalo, saj se je prej preživljalo kot pristaniško mesto.

Gostilničar, ki je zaradi lenobe in požrešnosti prišel ob imetje ter postal preužitnik na bivišni inovini, bi rad, da mu zet pripelje za njegovo sestradano šavro iz hriba strelje. To žuje zetov hlapec, ki se je bal kakršnega koli dela, zato ga zafrkne: »Ha-ha-ha! Mar ga nima sam čas nanositi si v robcu domov?«

Zet sam rajši molči, da »devetim odgovori.«

Po kateri poti bo prišla želva domov?

Mirče

Vrišč je bil v hiši zjutraj, ko so otroci »stajali in se pripravljali za odhod. Borovnice bodo šli obirat, da jih bodo prinesli domov. Mati pa jih bo posušila za čaj in vkuhalo za zimo.

»Kje je moj nahrbtnik,« je iskal Francek, »in moja posoda.«

»Pa išči, kamor si položil, tam mora biti,« je dejala mati, ki je ravno spletala kite Slavki.

»Tam ga ni, saj vem, da sem ga snoči položil na lato pri peči, zdaj ga pa ni več.«

Mali, petletni Mirče se je smejal iz kota. On ne sme po borovnice, ker je še premajhen, pa rad malo ponagaja svojim starejšim bratcem. Pet let ima že mali mož, sam se oblači, pa slači tudi, sam si umije umazane noge, mami že prinese drv k ognjišču — borovnic pa ne sme nabirati.

Vsi so začeli iskati, še mati z njimi, ki je imela ostalega dela dovolj. V stolpu je že odbilo šest, delo pa še ni začelo. Modri Janez, naj-
večji, je iskal povsod. Pa privleče iz jerbasa, kjer je navadno spal kuža Pazi, nahrbtnik in v njem tudi litrsko posodo. Toda, kdo ga je le dejal, saj tam ne bi smel biti? No, pa vseeno, da se je le našlo.

Mati je postavila na mizo skledo dišečih koruznih žgancev, vsakemu pa je dala skodelo mleka. S tekmo so otroci použili zajtrk, potem pa hitro k sosedovim, da bodo šli skupaj. Kar dvanajst se jih je nateplo skupaj, saj vsi radi gredo v hosto nad borovnice.

Mali Mirče je ostal sam v hiši. Ni vedel, kaj bi počel, pa se je spravil nad muco in jo vlekel za rep. A ni zdržal dolgo. Zunaj, na dvorišču je lepše, tam bo tekal za Pazijem in mu malo ponagajal. Potem bo pa prišel oče, ki je šel po hlode, da jih odpelje na žago. Pravijo, da bodo postavili nov svinjak. Le zakaj, saj pravišči so v starem prav na dobrem! Pozimi malo pih, pa se zapaži s slamo. No ja, če pa novega postavijo, naj ga pa, oni že bolje vedo, kaj je prav.

Pa je stopical mali mož po dvorišču, podil kokoši, odhlačal je še k čebelnicam. Le zakaj ne sme preblizu? Če ga čebelnica piči, boli in oteče, ko pa se izruva želo, pa ne boli več tako hudo. Pa, če čebelnica ve, da bo umrla, ko izgubi želo, zakaj pa piči? Res čudno! Brani se, a Mirče ji ne stori hudega, ne bo je ubil, saj mu prinaša sladkega medu. Pozimi, za pečko, ko bo zunaj mraz, bodo jedli med, namazan na lepem kruhku.

Mirče, kje pa si zopet! zakliče mati. Njen klic zmoti kratkohladačica iz premišljevanja. Le kaj bo? Ali bo tepen? Morda je že zopet porabil kako svojo nagajivost.

»Tu sem, mati, že grem, kaj pa je?«

»Le kje se potikaš, da te ni, saj veš, da moraš pomagati, da bova skuhala kosilo. Popoldne pa morava na njivo.«

»Da, mati, takoj bom prinesel drv.« Pa pokliče: »Pazi, pridi, boš pomagal.« Kuža Pazi nosi polena v gobcu, Mirče pa v naročju.

»Mama, kdaj bom šel pa jaz po borovnice?« vpraša, saj mu ne gre v glavo, da je še premajhen.

